

РЕСПУБЛИКА МАЪНАВИЯТ ВА МАЪРИФАТ МАРКАЗИ
ИЖТИМОЙИ-МАЪНАВИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ИНСТИТУТИ

ИЖТИМОЙИ-МАЪНАВИЙ ЖАРАЁНЛАРГА ОИД 111 САВОЛГА 111 ЖАВОБ

ТОШКЕНТ «МАЪНАВИЯТ» 2022

УЎК: 316.4
КБК: 60.56(5Ў)
К 30

К 30 **Кахарова, М., Сувонов, И.**

Ижтимоий-маънавий жараёнларга оид: 111 саволга 111 жавоб [Матн] / М. Кахарова, И. Сувонов. – Тошкент: «Маънавият», 2022. – 64 б.

ISBN 978-9943-04-451-7

М а с ъ у л м у х а р р и р:

Олимжон Давлатов – Ижтимоий-маънавий тадқиқотлар
институти директори

Т у з у в ч и л а р:

фалсафа доктори (PhD) Кахарова М.
фалсафа доктори (PhD) Суванов И.

Кундалик ҳаётингизда жамиятда ижтимоий-маънавий жараёнларга оид кўплаб саволларга дуч келасиз. Қўлингиздаги рисоладан ана шу саволларга жавоб топасиз, деган умиддамиз. Рисола барча соҳа раҳбар-ҳодимлари, тадқиқотчилар, талабалар фаолиятида фойдаланиш учун керакли манба бўлиб хизмат қилади.

ISBN 978-9943-04-451-7

© «Маънавият», 2022

КИРИШ

Бугунги кунда дунёнинг айрим минтақаларида тобора кескинлашиб бораётган қонли можаро ва зиддиятлар хавфи биздан доимий огоҳ ва ҳушёр бўлишни талаб этмоқда. Чунки, дунёда кескин сиёсий кураш ва кучли рақобат ҳукм суриб, халқаро майдонда манфаатлар тўқнашуви кундан-кун кучайиб бормоқда. Айниқса, глобаллашув жараёнлари инсоният учун беқиёс янги имкониятлар билан бирга кутилмаган муаммоларни ҳам келтириб чиқараётганига асло бефарқ қараб бўлмайди. Бундай хавф-хатарлардан бизнинг минтақамиз ҳоли эканлигига ҳеч ким кафолат бера олмайди. Қўшни давлатларда содир бўлган ва салбий таъсири ҳали ҳануз давом этаётган воқеаларга барчангиз яхши гувоҳ бўлдингиз. Бу каби жараёнлар трансчегаравий таҳдидларнинг янги йўналишларини олдинга олиб чиқмоқда.

Ҳозирги кунда ахборот хуружлари ва мафкуравий таҳдидлар аҳолининг маълум бир қатлами, айниқса, ёшларнинг қарашларини ўзларига маъқул бўлган йўналишга ўзгартириш, ахлоқсизлик, боқимандалик, лоқайдлик, беписандлик, масъулиятсизлик каби иллатларни сингдиришга уриниш ҳолатлари учраб турибди. Бу каби иллатлар жамиятнинг ижтимоий-маънавий муҳитига жиддий таъсир кўрсатмоқда. Шу ўринда, жамиятдаги ижтимоий-маънавий муҳит, деган жумлага таъриф бериб ўтсак.

Жамиятдаги ижтимоий-маънавий муҳит – кенг маънода одамларнинг ижтимоий-иқтисодий ишлаб чиқаришдаги муносабатлари, ижтимоий-маънавий онгни

белгиловчи омиллар мажмуи (макромуҳит). Тор маънода, инсон бевосита яшайдиган, меҳнат қиладиган оила ва жамоа, ўқув даргоҳи, маънавият ва маданият масканларини ўз ичига олади (микромуҳит).

Демак, бугунги кунда жамиятимиздаги ижтимоий-маънавий муҳит соғломми ёки носоғломми? деган масала бизни ўйлантирмоқда. Соғломлик даражасини қандай аниқлаймиз, соғломлаштириш механизмини яратилиши зарурми? каби саволларга мутахассислар ўз жавобини бериши керак. Чунки, бугунги кунда жамиятнинг ижтимоий-маънавий муҳитига юқорида келтирилган иллатларнинг таъсирида одамлар ўртасида зиддиятлар келиб чиқиши эҳтимоли юқори. Албатта, бу одамларнинг илмсизлигидан юзага келади. Шу сабабли, илм – инсонни камолотга етакловчи, унга нажот берувчи буюк неъмат, дейилади. Имом Бухорийнинг ўн икки аср аввал «Дунёда илмдан бошқа нажот йўқ ва бўлмагай» деган фикрлари бежиз айтмаганини исботидир.

Бугунги кунда дунёда илмсизлик ва жаҳолат оқибатида юзага келаётган экстремизм ва терроризм каби балолар барчани ташвишга солиб келаётгани айни ҳақиқат. Буни олдини олиш учун эса аҳоли, айниқса, ёшларни илмли, маърифатли қилиш, маънавиятини юксалтириш жамиятимиз, зиёлиларимиз олдида турган кечиктириб бўлмас вазифа эканлигини ҳис этмоқдамиз. Шу мақсадда, ижтимоий-маънавий жараёнларга оид 111 саволга 111 жавоб рисоласи тайёрланди. Зеро, маънавий юксак ва илмий жиҳатдан салоҳиятли авлод жамият таянчи бўлишини Давлатимиз раҳбари кўп бора таъкидламоқда. Касб, хунар ўрганиш учун ҳам илм керак. Тарихда аждодларимиз ҳам ҳар бир касбни илму маънавияти билан ўрганишган. Бирор-бир касб-хунар йўқки, унинг ўзига хос ахлоқи, маданияти ва рисоласи бўлмаса. Ҳатто, ҳаммоллик маданияти, маънавияти ва

мафкураси бўлган. Бир ишни мукаммал бажарган инсонни аждодларимиз бежизга рисоладагидек бажарган, дея сифатламаган.

2021 йил 19 январдаги Республика Маънавият ва маърифат кенгаши йиғилишида давлатимиз раҳбари касб маънавияти тўғрисида тўхталган эди. Ҳар бир раҳбар, ходим, тадбиркорда ҳам маънавияти бўлиши кераклиги таъкидланди. Айниқса, маънавият ва маърифатни тарғиб қиладиган мутахассисларимизнинг билимлари, салоҳияти, тажрибаси етук бўлмоғи зарурлигини бугунги кун кўрсатмоқда.

Жамоатчилик ва кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган мазкур рисола жамиятда ижтимоий-маънавий жараёнлар иштирокчиси бўлган барча соҳа раҳбар, ходим ва мутахассисларини қизиқтираётган саволларга ечим бўлиб хизмат қилади.

САВОЛЛАР ВА ЖАВОБЛАР

1. Авесто қандай китоб ва нималар тўғрисида маълумот беради?

Авесто – Зардуштийликнинг муқаддас китоби. Асо-сан қадимий орий тилида битилган. А. 30 коҳин томонидан 12 минг сигир терисига ёзилган. Плинийнинг (III аср) маълумотига қараганда, у 2 миллион байтдан иборат бўлган. Авесто тўрт қисмдан иборат:

1. Ясна – ибодат матнлари ва мадҳиялар. 72 бобдан иборат, шундан 17 боби мадҳиялар ҳисобланади.

2. Яшт – Ахурамаздани улуғловчи мадҳиялардан иборат. Бу қисм саж йўли билан ёзилган.

3. Вендидод – бутун оламини яратувчиси сифатида Ахурамаздани улуғлайди. Жумладан, оташда, яъни оловда унинг зуҳури мавжудлиги айтилади.

4. Виспарад – қонунлар мажмуаси. 25 бобдан иборат. Панду насиҳатлар ва ибодатлар йиғиндисидир.

У дастлаб, кўҳна даврларда «Авесто»да ўз талқинини топган ҳаётий гоёда мужассам эди, десак тўғри бўлади. Айни шу орзу «Эзгу фикр, эзгу сўз ва эзгу амал» таъойилининг халқ тафаккури ва турмуш тарзидан мустаҳкам ўрин олишига сабаб бўлди. Шу тариқа эзгулик ва инсонпарварликни Ҳимоялаш халқимиз менталитети ва маънавиятининг муҳим таркибий қисмига, ҳаётий фаолиятининг асосий йўналишига айланди. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 15-бет)

Авестода қариндошларни бир-бири билан оила қуриши ман этилган. Чиқиндилар кўмиб ташланган, яъни очик ётмаган. Қатор касалликларни иссиқлик ва совуқ-

ликни бир-бири билан алмаштириш орқали йўқотиш йўллари кўрсатилган.

Шунингдек, таъбат рамзи, яъни «жомга ўралган илон» Авестодан олинган.

2. «Аёллар дафтари» қандай дафтар ва унга кимлар киритилади?

Аёллар дафтари — ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий, психологик қўллаб-қувватлашга, билим ва касб ўрганишга эҳтиёжи ва иштиёқи бўлган, ишсиз хотин-қизларнинг муаммоларини аниқлаш, бартараф этиш ва назоратини олиб бориш бўйича маълумотлар базаси.

«Аёллар дафтари»га 30 ёшдан ошган куйидаги тоифадаги хотин-қизлар киритилади:

1. Ижтимоий ҳимояга муҳтож ишсиз хотин-қизлар – бандлиги Таъминланмаган, ишлаш истагида бўлган ва даромад манбаига эга бўлмаган эҳтиёжманд хотин-қизлар;

2. Тадбиркорлик қилиш истагида бўлган эҳтиёжманд хотин-қизлар – бандлиги таъминланмаган, тадбиркорлик қилиш истагида бўлган эҳтиёжманд хотин-қизлар;

3. Боқувчиси бўлмаган эҳтиёжманд хотин-қизлар – боқувчиси вафот этган, жазони ижро этиш муассасаларида сақланаётган, руҳий касалликка чалинган, I–II гуруҳ ногиронлиги бўлган ҳамда доимий даромад манбаига эга бўлмаган, бедарак йўқолган (суд қарорига асосан) эҳтиёжманд хотин-қизлар, шунингдек, никоҳи бекор қилинган эҳтиёжманд хотин-қизлар ва эҳтиёжманд ёлғиз оналар (ФХДЁ органларининг маълумотномаси асосида);

4. Ижтимоий ёрдамга муҳтож I ва II гуруҳ ногиронлиги бўлган, шунингдек, тезкор тиббий муолажага муҳтож эҳтиёжманд хотин-қизлар – меҳнатга лаёқатсиз, ўзгалар парваришига, шунингдек, тезкор тиббий муолажага муҳтож эҳтиёжманд хотин-қизлар;

5. Уй-жойга муҳтож эҳтиёжманд хотин-қизлар – но-турар жойларда истиқомат қилаётган, доимий яшаш учун турар жойи бўлмаган, бир хонадонда (кичик ҳовлида) уч ва ундан ортиқ оила яшаётган (уй-жой майдони белгиланган ижтимоий нормадан кам бўлган), бироқ ўзининг ёки биргаликда яшовчи оила аъзоларининг номида турар жой мавжуд бўлмаган, хусусий уй-жой фондида ижара ҳуқуқи асосида истиқомат қилаётган эҳтиёжманд хотин-қизлар;

6. Қарамоғида ногиронлиги бўлган фарзанди мавжуд эҳтиёжманд хотин-қизлар – ногиронлиги бўлган вояга етмаган (I гуруҳ ногиронлиги бўлган фарзанди ёшидан қатъий назар) фарзандини бевосита парваришлайётган эҳтиёжманд хотин-қизлар.

Бунда «Аёллар дафтари» рўйхатига киритиладиган хотин-қизлар юқоридаги тоифалардан фақат бирига киритилиши мумкин.

Хотин-қизларнинг муаммолари, эҳтиёжлари ва қизиқишлари қуйидаги шаклларда ўрганилади:

- секторлар ишчи гуруҳлари ва маҳаллалардаги хотин-қизлар фаоллари томонидан маҳаллаларда фуқаролар йиғинлари раислари ва фаоллари билан биргаликда барча йўналишдаги муаммоларни ҳар йили январь ойида уйма-уй юриш орқали;
- хотин-қизларнинг мурожаатлари, шу жумладан, «Аёллар маслаҳат кенгаши» ва «Аёллар дафтари» ахборот тизими орқали.
- «Аёллар маслаҳат кенгаши»га ва ахборот тизими орқали мурожаат қилинган ҳолатда, анкета-сўровномалар маҳаллалардаги хотин-қизлар фаоллари томонидан тўлдирилиб, сектор ишчи гуруҳига тақдим қилинади. Секторлар раҳбарлари ва туманлар (шаҳарлар) оила ва хотин-қизлар бўлимлари биргаликда муаммоларнинг ҳаққонийлигини ўрганади ва ҳар ойда ўрганилган ва

«Аёллар дафтари»га киритилиши керак бўлган хотин-қизлар рўйхатини халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашига тақдим этади.

«Аёллар дафтари»га киритилган хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш қуйидаги йўналишларда амалга оширилади.

1) Ижтимоий ҳимояга муҳтож ишсиз хотин-қизлар учун:

- бандлигини таъминлаш;
- зарур ҳолларда, сектор раҳбари хулосаси асосида бир марталик моддий ёрдам бериш;

2) Тадбиркорлик қилиш истагида бўлган эҳтиёжманд хотин-қизлар учун:

- тадбиркорликни йўлга қўйишга қўмаклашиш;

3) Боқувчиси бўлмаган эҳтиёжманд хотин-қизлар учун:

- бир марталик моддий ёрдам бериш;
- зарур ҳолларда, сектор раҳбари хулосаси асосида оғир турмуш шароитидаги (уй-жойи таъмирлашга муҳтож, бироқ оиласининг моддий имконияти етмайдиган) хотин-қизларнинг уй-жойини таъмирлаш;

4) Ижтимоий ёрдамга муҳтож I ва II гуруҳ ногиронлиги бўлган, шунингдек, тезкор тиббий муолажага муҳтож эҳтиёжманд хотин-қизлар учун:

- бир марталик моддий ёрдам бериш;
- зарур ҳолларда, сектор раҳбари хулосаси асосида оғир турмуш шароитидаги (уй-жойи таъмирлашга муҳтож, бироқ оиласининг моддий имконияти етмайдиган) хотин-қизларнинг уй-жойини таъмирлаш;
- тиббий муолажага муҳтож эҳтиёжманд хотин-қизлар учун зарур тиббий ёрдамлар кўрсатиш;

5) Уй-жойга муҳтож эҳтиёжманд хотин-қизлар учун:

- ижара компенсациясини тўлаш, ижтимоий уйларга жойлаштириш, уй-жой билан таъминлаш;

- зарур ҳолларда, сектор раҳбари хулосаси асосида бир марталик моддий ёрдам бериш;
- б) Қарамоғида ногиронлиги бўлган фарзанди мавжуд эҳтиёжманд хотин-қизлар учун:

- бир марталик моддий ёрдам бериш;
- зарур ҳолларда, сектор раҳбари хулосаси асосида томорқадан ва деҳқончиликдан даромад манбаи сифатида фойдаланиш учун кўмаклашиш.

Хотин-қизлар қуйидаги ҳолларда «Аёллар дафтари»дан чиқарилади:

- ҳар бир тоифа бўйича белгиланган амалий ёрдамлар тўлиқ кўрсатилганда (индивидуал дастур асосида);
- тўлиқ давлат таъминотига олинганда;
- ўз аризасига кўра;
- «Аёллар дафтари»га ноқонуний киритилганлиги аниқланганда;
- бошқа давлатларга доимий яшаш учун чиқиб кетганда;
- суднинг озодликдан маҳрум этишни назарда тутувчи ҳукми қонуний кучга кирганда;
- шахс вафот этган тақдирда ёки суд қарори асосида бедарак йўқолган деб топилганда.

«Аёллар дафтари»га киритилган хотин-қизларнинг индивидуал дастурга киритилган масалалари тўлиқ ҳал этилгунга қадар уларни «Аёллар дафтари»дан чиқаришга йўл қўйилмайди.

Кредитлар «Аёллар дафтари»га киритилган ва тадбиркорлик билан шуғулланиш истагида бўлган хотин-қизлар тадбиркорлигини йўлга қўйиш ва ривожлантиришга йўналтирилади. Бунда кредитлар 33 миллион сўмгача миқдорда ҳокимлар ёрдамчиларининг тавсиялари асосида ажратилади.

3. Ахборот – нима?

Ахборот – арабча «хабар» сўзидан олинган бўлиб, «дарак», «маълумот», «овоза» деган маъноларни англатади.

Ахборот – деганда, муайян объектларни бошқариш жараёнида қарорлар қабул қилишда фойдаланилувчи фактлар, воқеалар, жараёнлар ва воқеалар, муайян соҳа объектларининг ҳолати ва хусусиятлари тушунилади.

Ахборотни – унинг тури, қандай кўринишда ифодаланишидан қатъи назар – йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва амалиётда қўлланилишида компьютернинг муайян ва аниқ роли мавжуд. Бу иштирок қуйидагиларда кўринади:

Биринчидан, таълим жараёнига илғор ахборот технологияларини қўллаш. Бу баъзан анъанавий таълимга зид келиши ҳам мумкин. Аммо у таълимни тезлаштиради, ютуқлар кафолатига ижобий таъсир кўрсатади. Натижада, тингловчи ва бажарувчи бўлган ўқувчи-талабани таълимнинг субъектига айлантиради.

Иккинчидан, тақдим этилаётган маълумотлар ишончлилиги, бирламчи манбаларга таянилган ҳолда тайёрланиши лозим. Талабаларни илмий изланишларга йўналтириш, бўш вақтларини тўғри ташкил қилиш масалаларини ҳал этишда, авваламбор, уларга манба танлашни ўргатиш, интернетдан фойдаланиш маданиятини шакллантириш зарур бўлади. Бунда миллий ва диний қадриятларимиз, аجدодларимиз илмий мероси қўл келиши мумкин. Улардан ўринли, мақсадли фойдаланиш кутилган натижа беради. Маънавият поклиги сақланади, илмий юксалиш тезлашади – ёшларнинг ёлғон маълумотлар гирдобида қолиши эҳтимоли камаяди. Энг муҳими, республикада ахборот майдонидан фойдаланишнинг миллий тизими шаклланади.

Ахборот олами ичида яшаётган бугунги кун кишиси умри давомида кўпдан-кўп манбалар, далиллару рақам-

ларга мурожаат қилишга мажбур. «Рақамлар сеҳри»дан инсонларни таъсир доирасига олишнинг бир усули сифатида фойдаланилиши ҳам шундан. Аслида, бу нарсалар инсонга атрофда – юртида ва дунёда содир бўлаётган воқеа, ҳодиса, жараёнларни англаши, уларнинг ўзаро алоқадорлиги, муносабати ва моҳиятига чуқур кириб бориши учун керак.

Тараққиётга эришиш учун рақамли билимлар ва замонавий ахборот технологияларини эгаллашимиз шарт ва зарур. Бу бизга ривожланишнинг энг қисқа йўлидан бориш имконини беради. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 15-бет)

4. Ахборот олиш эркинлигининг асосий принциплари нималардан иборат?

Ахборот олиш эркинлигининг асосий принциплари ахборотнинг ошкоралиги, ҳамма олиши мумкинлиги, очиқлиги ва ҳаққонийлигидан иборатдир. Шунингдек, ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги – ҳар бир шахснинг ўзи истаган ахборотни излаш, олиш ва тарқатишга ҳақли эканини ифода этади.

5. «Ахборот уруши» нинг асосий вазифалари нималарда намоён бўлади?

Воқеа-ҳодиса ҳақида, жараён ҳақида ёлгон ахборот тарқатиш, ахборот хуружларини уюштириш;

- ижтимоий онгни манипуляция қилиш (инсонлар онгини алдаб бошқариш);
- миллий-маънавий кадриятларни обрўсизлантириш;
- ғарбона турмуш тарзини зўрлаб сингдириш;
- инсонлар диний эътиқодига таъсир кўрсатиш;
- демократик кадриятларни ёйишга интилиш («демократия экспорти»);
- халқнинг тарихий хотирасини бузиш ёки ўзгартиришга уриниш.

6. Ахборот урушининг хусусиятлари нималардан иборат?

Ахборот уруши ахборот ва ахборот тизимларининг барча шаклларини қамраб олади;

Ахборот уруши мамлакат позициясини мустаҳкамлаш мақсадида ҳам уруш даврида, ҳам тинчлик даврида чекланмаган ҳудуд ва маконда олиб борилади;

Ахборот уруши ҳам ихтисослаштирилган ҳарбий бўлинмалар томонидан, ҳам ижтимоий (шахслар иштирокида) тузилмалар доирасида олиб борилади.

7. Ахборот хавфсизлиги – нима?

Ахборот хавфсизлиги – бу ахборот соҳасида шахс, жамият ва давлат манфаатларининг мувозанатлашган ҳолда ҳимояланганлик ҳолатидир.

Шунингдек, ахборот хавфсизлиги – муайян шахс, оила, ижтимоий гуруҳ, меҳнат ва хизмат жамоаси, давлат ва жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий, маънавий-маданий омиллар асосида хавф-хатарсиз тарзда нормал фаолият олиб боришлари учун зарур бўлган информацияларни ўрнатилган тартибда сақлаш ва етказиб бериш тизимидир.

8. Ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг асосий вазифалари нималардан иборат?

- ахборот хавфсизлигига таҳдид манбаларини аниқлаш, баҳолаш ва башорат қилиш;
- ахборот хавфсизлигини таъминлашга қаратилган давлат сиёсатини ишлаб чиқиш;
- давлат ҳокимияти органлари ва ахборот хавфсизлигини таъминлаш бошқармалари фаолиятини мувофиқлаштириш.

9. Ахлоқ нима?

Ахлоқ – (араб. *хулқнинг кўплиги*; лот. – *хулқ-атвор*) – маънавий ҳаёт ҳодисаси, ижтимоий онг шаклларида

бири, маънавият соҳасига оид кишиларнинг тарихан таркиб топган хулқ-атвори, юриш-туриши, ижтимоий ва шахсий ҳаётдаги ўзаро муносабат, шунингдек, жамиятга бўлган муносабатларини тартибга солиб турадиган барқарор, муайян меъёр ва қоидалар йиғиндисидир.

10. Бадий ғоя нима?

Бадий ғоялар – сўз санъатининг маҳсули сифатида яратилган адабиёт ва санъат асарларининг асосий маъно-мазмунини ташкил этадиган, ундан кўзланган мақсадга хизмат қиладиган етакчи фикрлар мажмуига айтилади.

11. Бағрикенглик нима?

Бағрикенглик – шахс, элат, миллат, халқларнинг бирон бир нарсага нисбатан кенг кўламда, чин дилдан очиқ кўнгилик билан ёндашишларига айтилади.

12. Биз ёт ғояларга қарши қандай курашмоғимиз лозим?

Ғояга қарши ғоя, фикрга қарши фикр, жаҳолатга қарши маърифат билан.

Ташқи ёт таъсирлар – хатарлар, таҳдидлардан ҳар бир фуқаро, айниқса, ёшлар ҳаётини асраш керак. Бунда асосий диққат-эътиборни ҳаётнинг соғлиқни сақлаш, илм олиш, касбга йўналтириш, соғлом турмуш тарзини шакллантириш, маънавиятни юксалтириш каби жиҳатларига қаратиш мақсадга мувофиқ. Чунки уларнинг ҳар бири инсон камолоти учун хизмат қилади ва иллатлардан ҳимоя қилади.

13. Бунёдкор ғоялар нима?

Бунёдкор ғоялар – жамият ва одамларни, турли гуруҳ ва қатламлар, миллат ва давлатларни тараққиёт сари етакловчи, халқни эзгу мақсад йўлида биргаликда ҳаракат қилишга ундовчи ғоялар мажмуига айтилади.

14. Бунёдкор илмий дунёвий ғоялар нима?

Бунёдкор илмий дунёвий ғоялар деб, макон ва замонда мавжуд бўлган реаллик – табиат ва жамиятнинг қонунларини билиш заминиди шаклланиб, унинг тинч, барқарор ривожланишига қаратилган илмий-амалий ғояларнинг муайян тизимига айтилади.

15. Бунёдкор диний ғоялар нима?

Бунёдкор диний ғоялар – муқаддас диний китобларнинг инсонпарварлик моҳиятидан келиб чиққан ҳолда одамлар ўртасида тенглик, тинчлик ва ўзаро ҳамкорликни таъминлашга қаратилган ғоялар мажмуига айтилади.

16. Буюк давлатчилик шовинизми деганда нима тушунилади?

Буюк давлатчилик шовинизми – бир давлатнинг бошқа давлат ёки давлатлар устидан сиёсий, мафкуравий, иқтисодий ва ҳарбий ҳукмронлигини ўрнатишга қаратилган назария ва амалиётдир.

Хусусан, XVIII–XIX асрларда Ғарбий Европа ва Россия империясининг ҳукмрон доиралари бошқа давлатларга нисбатан ана шундай сиёсат олиб борган. Буюк давлат шовинизми Австрия-Венгрия империяси, Туркия султонлиги сиёсатида ҳам кучли бўлган. Иккинчи жаҳон уруши даврида Германия фашизми ана шундай сиёсат юритиб, немислар «олий» ирққа мансуб миллат сифатида жаҳондаги барча халқлар устидан ҳукмронлик ўрнатиши керак, деб даъво қилган.

17. Бузғунчи мафкура нима?

Бузғунчи мафкура – жамият тараққиётининг турли шароитларида объектив зарурий бўлган ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, маънавий муносабатларнинг бузилишига сабаб бўладиган мафкура.

18. Бўлиб ташлаб, ҳукмронлик қилиш нима дегани?

Бўлиб ташлаб, ҳукмронлик қилиш – ғаразли геосиёсий ва геостратегик мақсадларга эришишда қўлланадиган усул ва тамойиллардан бири. Бу тамойилни амалга оширишнинг асосий йўли бирор минтақа ёки мамлакат ичида ижтимоий парокандаликни келтириб чиқаришдир. Бунда, биринчидан, муайян шаклда мавжуд бўлган ижтимоий-иқтисодий қийинчиликларни бўрттириб кўрсатиш орқали аҳолининг мавжуд ҳолатдан норозиликни уйғотиш, иккинчидан, ўз ноғорасига ўйнайдиган мухолифатчи кучларни юзага келтириш йўли билан сиёсий беқарорликни келтириб чиқариш, учинчидан, «мамлакатда сўз, матбуот, сиёсий эркинликлар йўқ» қабилидаги тухматдан иборат мафкуравий тазйиқ ўтказиш усуллари қўлланади.

19. Бўшлиқ нима?

Бўшлиқ (маънавий соҳада) – бир сиёсий тизимдан бошқа бир тизимга ўтиш жараёнида ёки маънавий-маърифий ишларнинг тўғри йўлга қўйилмагани оқибатида юзага келадиган ҳолат. Шахс онгида бўшлиқнинг пайдо бўлиши унинг жамиятдаги ўрни ва ижтимоийлашувининг маромига етмагани, мустақил тафаккурининг шаклланмагани ва фикр қарамлиги, сиёсий эътиқодининг заифлиги, ҳуқуқий маданий савиясининг пастлигида намоён бўлади.

20. Вайронкор ғоялар деганда нимани тушунаси?

Вайронкор ғоялар – инсон ва жамиятни тубанликка бошлайдиган, одамларни ғаразли ният ва қабих мақсадларга ундайдиган, халқлар ва давлатларни таназзул ва ҳалокатга маҳкум этадиган ёвузлик ва жаҳолатга хизмат қиладиган ғоялар мажмуига айтилади.

21. Ватан деганда нимани тушунасиз?

Ватан – арабча сўз бўлиб, ўзбек тилида «туғилиб ўсган жой, она юрт» деган луғавий маънони билдириб, кишиларнинг кундалик ҳаётида: 1) кишининг туғилиб ўсган ўлкаси, шаҳри ёки қишлоғи, юрти, маскани, уйи, диёри; 2) киши туғилиб ўсган ва ўзини унинг фуқароси ҳисоблаган мамлакати, она юрти; 3) турар жойи, бошпанаси, маскани, уйи; 4) бирон бир нарсанинг асли келиб чиққан ери, жойини ифодалаш учун ишлатилади.

22. Ватан манфаати нима дегани?

Ватан манфаати – юксак маънавий тамойиллардан бири; Ватаннинг озодлиги ва мустақиллиги, унинг ҳудудида яшаётган халқнинг тинчлиги ва осойишталиги, бугунги ва келажак ҳаётини, ҳуқуқ ва манфаатларини, барча миллий бойликларни асраб-авайлаш, бойитиш ва ҳимоя қилиш билан боғлиқ барча мақсад-вазифаларни ифода этадиган тушунча. Ватан манфаати миллий манфаатларнинг айни ифодасидир. Дунёдаги ҳар қайси мустақил давлатнинг манфаати унинг ҳудудида яшаётган халқ учун Ватан манфаатидир.

23. Ватан равнақи нима?

Ватан равнақи – ҳар бир инсоннинг ўзи туғилиб ўсган, яшаётган жойи – она Ватанини гуллаб яшнаши, барқ уриб ривожланиши, унинг ҳуснига ҳусн, кўркига кўрк қўшиши, осмондаги қуёш каби порлаб нур сочиб туриши учун фидокорона меҳнат қилиши, заҳмат чекиши натижасида уни дунёдаги энг гўзал масканлардан бирига айлантириш иштиёқида қилинаётган ғоявий фикрлар ва амалий хатти-ҳаракатлар тушунилади.

24. Ватанфурушлик нима?

Ватанфурушлик – Ватанга хоинлик қилиш, Ватанни сотишни англаувчи тушунча. Бундай ҳаракатлар като-

рига қуйидагиларни киритиш мумкин: мамлакат манфаатларига хиёнат қилиш, ўз шахсий манфаатларини кўзлаб иқтисодий, сиёсий ва бошқа жосуслик фаолияти билан шуғулланиш, душман томонига ўтиб ўз халқи, мамлакатига қарши кураш олиб бориш, қўпоровчилик ишлари билан машғул бўлиш ва ҳоказо. Ватанфурушликнинг моҳияти ватансизлик, Ватанидан бегоналашиб каби ҳодисалар билан солиштирилганда янада ёрқин намоён бўлади.

25. Гегемонизм нима?

Гегемонизм – (юн. *гегемония* – етакчилик, бошқариш) – турли соҳаларда, жумладан, маънавий соҳада ҳам устунлик ва ўз ҳукмига бўйсундиришни англатувчи тушунчадир.

Гегемонизм моҳиятан дунё барқарорлигини таъминлаш ёки уни мустақкамлашга қаратилган сиёсатга зид ҳодиса бўлиб, ижтимоий тараққиёт, жамият барқарорлиги ва хавфсизлигини издан чиқаради. Баъзи давлатларнинг барча соҳаларда устунлик қилиш ва дунёни ўз ҳукмига бўйсундиришга интилиши инсоният тарихининг турли босқичларида салбий оқибатларни келтириб чиқарган.

26. Геосиёсат нима?

Геосиёсат – (юн. – *ер, ҳудуд ёки давлатни бошқариш санъати*) – сиёсий атама бўлиб, давлатнинг ташқи ва ички сиёсатининг йўналиши, унинг мақсад ва вазифаларига, хусусан, географик жойлашуви, мавжуд захиралар орқали бошқа ҳудудларга муайян даражада таъсир ўтказиши кабилар билан боғлиқ тушунчадир.

Бир қарашда, геосиёсат маънавий билан боғлиқ эмасдек туюлади. Аслида эса, муайян мамлакат геосиёсатини юқорида тилга олинган омиллардан ташқари ижтимоий, маданий ва маънавий жиҳатларсиз тасаввур қилиб бўлмайди.

27. Геостратегик манфаатлар қандай?

Геостратегик манфаатлар – муайян мамлакат ёки минтақанинг жуғрофик жойлашуви билан белгиланадиган эҳтиёж ва интилишлар инъикоси. У истиқболни англаш билан боғлиқ ҳолда рўёбга чиқади.

28. Глобаллашув нима?

Глобаллашув – (лот. – *Ер сайёраси*) – XX асрнинг иккинчи ярми – XXI аср бошида жаҳон тараққиётида шаклланган янги умумсайёравий тартиботлар, давлатлар ва кишилар ўртасида ўзаро алоқаларнинг кенгайиши ва мураккаблашиши, дунё миқёсида ахборот макони, капитал, товар ҳамда ишчи кучи бозоридаги интеграциялашув, атроф-муҳитга техноген таъсирнинг кучайиши, оммавий маданият намуналарининг кенг тарқалиши, ахборот-мафқуравий ва диний-экстремистик хуружлар хавфининг ортиб боришини ифода этувчи тушунчадир.

«Глобаллашув» атамаси дастлаб америкалик олим тушунча Левиттнинг 1983 йили «Гарвард бизнесревью» журналида чоп этилган мақоласида тилга олинган эди.

29. «Гуманитар интервенция» ни амалга оширувчилар қандай мақсадларни кўзлайдилар?

- дунёга ўз кадриятларини ёйиш орқали глобал етакчиликка эришиш;
- муайян минтақада ўзининг геосиёсий таъсир доирасини кенгайтириш;
- жаҳон миқёсида ўзларига мақбул сиёсий тартиботни шакллантириш;
- муайян давлатларни ҳамжамият олдида обрўсизлантириш орқали ўша давлатнинг қонуний ҳукуматини афдариб ташлаб, унинг ўрнига ўз мақсадларига хизмат қиладиган «қўғирчоқ ҳукумат»ни келтириш;
- энергетик ресурсларга бой давлатларнинг табиий заҳираларига эгалик қилиш ва ҳ.к.

30. Давлат нима?

Давлат – бутун мамлакат миқёсидаги ҳокимиятнинг махсус бошқарув аппаратига таянадиган, барча учун қонунлар чиқарадиган ва суверенитетга эга бўлган сиёсий ташкилотни ифодаловчи тушунча. Давлат жамиятнинг ҳокимият кучига, шунингдек, ижтимоий неъматлар ҳамда воситаларни тақсимлаш имкониятларига эга бўлган қисми ҳисобланади. Ҳар бир давлат бетакрор ижтимоий ҳодисадир. У тарихий ва маънавий тараққиётнинг ҳосиласи, муайян бир халқнинг ўзига хос маданий ривожининг натижасидир. Давлат жамият ривожининг муайян босқичида юзага келган ибтидоий жамиятда оқсоқоллар, уруғ ва қабила бошлиқлари ҳамда диний ҳокимият соҳибларига тегишли бўлган ижтимоий ҳокимият аста-секин давлат ҳокимиятига айланган.

31. Давлат байроғи нима?

Давлат байроғи – ҳар қандай давлатнинг ўтмиши, давлатчилик анъаналари, сиёсий тузуми, иқтисодий салоҳиятини ифода этадиган рамзлардан бири. Давлат байроғи махсус қонун билан ёки Конституция асосида расмийлаштирилади. Давлат байроғи мустақил давлат ва унда яшовчи фуқаролар дахлсизлигининг аниқ ифодасидир. Шунингдек, айни шу давлатдаги миллий, ҳарбий ва партиявий бирлик ҳамда уюшмаларнинг ҳам рамзий белгисидир. Давлат байроғи одатда бир рангли ёки кўпрангли матодан иборат бўлиб, унинг бир томони дастага маҳкамланади. Матога баъзан турли эмблема ва белгилар туширилади.

32. Давлат герби нима?

Давлат герби – давлат рамзи; давлатнинг миллий, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий хусусиятлари ва давлат тузуми, жўғрофик ва бошқа белгиларини шартли ра-

вишда ифодалайдиган тамға-белги. Герб давлат муҳрида, расмий бланкаларда, фуқаролик паспортларида, муҳим ҳужжат, пул ва давлат заёмларида акс эттирилади. Гербнинг барча хусусиятлари махсус қонун ёки Конституцияда мустақамлаб қўйилади. Давлат гербининг пайдо бўлиш тарихи мил. ав. уч мингинчи йилларга бориб тақалади. Масалан, Шумер давлатининг гербида шер бошли бургут, қадимги Рим давлатиникида бургут расми тасвирланган. Давлат герби давлатнинг ўзига бўлган ишончини, ўз мустақиллигини ҳимоя этишга тайёр эканини, бунёдкорлик мақсадларини, давлат ва жамият ҳаётининг турли жиҳатларини шартли расм, белги тарзида ифодалайди.

33. Давлат мадҳияси нима?

Давлат мадҳияси (*гимн* – юнон.) – ҳар бир давлатнинг мақсад-муддаолари шеърӣ матн ва мусиқа жўрлигида тантанали маросимларда ижро этиладиган, ўзининг қонуний мақомига эга бўлган давлат рамзларидан бири. Давлат герби шакли ва маъно-мазмунида муайян давлатда истиқомат қилаётган миллат ва элатлар, ижтимоӣ гуруҳ ва табақалар мақсадлари ҳамда қарашлари акс этади. Давлат герби ғоявий йўналиши ва акс эттириш воситалари билан бошқа мусиқӣ асарлардан фарқ қилади. Мадҳия давлат ҳаётининг барча соҳаларида беқиёс аҳамият касб этиб, сиёсий ташвиқотнинг муҳим воситаси ҳисобланади. Мадҳиялар тантанали байрамлар, сиёсий чиқишлар расмӣ давлат қабуллари, ҳарбий парадлар муҳим меъморӣ ёдгорликлар – ҳайкалларнинг очилиши, муҳим аҳамиятга молик митинглар, тарихий саналарга бағишланган йиғинлар, йирик байналмилал ва миллий қадриятларга бағишловлар, турли давлатлар бошлиқларини кутиб олиш ва кузатиш, ҳарбий қасамёд қабул қилиш, халқаро олимпиада мусобақалари, кинофестиваллар ўтказиш чоғида ижро этилади.

34. Давлат тили нима?

Давлат тили – ҳар қандай давлатнинг тарихий та- раққиёти негизда вужудга келган, ўзликни англаш, миллий онг ва тафаккурнинг инъикоси, авлодлар ўр- тасидаги руҳий-маънавий боғлиқлик воситаси, мам- лакатда истиқомат қилаётган турли миллат ва элатлар якдиллигини ифода этадиган, давлат доирасида ва давлатлараро муносабатларда ўзаро мулоқот воситаси ҳисобланган, қонуний мақомга эга бўлган ҳамда қонун билан ҳимояланган расмий тил. Давлат тили одатда уч йўл билан белгиланади: 1) Тарихий анъана асосида му- айян давлат ҳудудида истиқомат қилувчи барча халқлар мавжуд тиллардан бирини умумтил деб тан олади. У кўпинча шу давлатдаги энг кўп сонли миллатнинг тили бўлади. 2) Ҳукумат, президент, парламент ёки раҳбар органлар томонидан халқаро ёки жаҳон тилла- ридан бири давлатнинг расмий тили деб эълон қили- нади. Давлат органлари, ҳукумат идоралари ва расмий ташкилотларда ёзишмалар фақат шу тилда қабул қи- линади ёки жўнатилади, шунингдек, барча музокара, муҳокама, мажлис, сессия, конференция, конгресс ва шу каби йиғинлар расмий тилда ўтказилади. 3) Давлат- нинг қонун чиқарувчи органи ёки мамлакат президенти томонидан жамият ҳаётининг барча соҳаларида қўлла- нилиши шарт деб эълон қилинган тил.

35. Давлат чегараси нима?

Давлат чегараси – давлатнинг зарурий белгиларидан бири. Ҳар қандай давлат ўз ҳудудий чегарасига эгадир. Давлат ҳудудининг бошқа давлат ҳудуди билан туташ чизиғи давлат чегараси деб эътироф этилади.

Ўзбекистон Республикаси беш мустақил давлат – Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркменистон ва Афғонистон давлатлари билан чегарадошдир.

Давлатимиз худуди чегараларининг умумий узунлиги 6221 километрни ташкил этади. Жумладан, Афғонистон билан чегара – 137 км, Қозоғистон – 2203 км, Қирғизистон – 1099 км, Тожикистон – 1161 км, Туркменистон билан 1621 км дан иборатдир.

36. Давлат бошқаруви нима?

Ўзбекистонда жорий этилган давлат бошқаруви президентлик усулининг мазмун-моҳияти, асосий тамойиллари, ўзига хос хусусиятлари, Президентнинг ҳуқуқий мақоми, ваколатлари Ўзбекистон Республикаси Конституциясида белгилаб қўйилган. Давлат ҳокимияти эса қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятларига бўлинади. Қонун чиқарувчи – Олий Мажлис, Ижро этувчи – Вазирлар Маҳкамаси, Суд ҳокимияти – Олий, вилоят ва туман (шаҳар) судларини ташкил этади.

Давлат бошқаруви ва жамият қурилиши соҳаларида туб янгиланишлар жорий этилмоқда. Янги бошқарув тизими ва замонавий тузилмалар яратилди. Давлат бошқарувида очиқлик ва адолатга асосланган, халқпарвар қарорлар қабул қилиш тизими шаклланди. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – таракқиёт стратегияси. 83-бет)

Жамиятимизда демократия тамойиллари, қонун устуворлигини таъминлаш сифат жиҳатидан янги босқичга кўтарилди. Суд-ҳуқуқ тизимини демократлаштириш ва либераллаштириш ишлари ҳаётга изчил татбиқ этилмоқда, суд ҳокимиятининг фуқаролар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги ролини оширмоқдамиз.

37. «Давлат – инсон учун» тамойили – демократик ислохотлар мезоними?

Юртимизда узоқ йиллар давомида «давлат – жамият – инсон» тамойилига амал қилиб келинди. Давлат қурилиши ва бошқаруви, барча сиёсий тузилмалар,

уларнинг иш услуби ва фаолияти ҳам ана шу тамойил асосида шаклланди.

Аслида эса, аввало, инсон, унинг ҳақ-ҳуқуқлари ва бахт-саодати давлат сиёсати, барча давлат органлари фаолиятининг энг устувор мақсади бўлиши лозим. Жамият қурилиши ва давлат сиёсати ана шу зояга таяниши ҳамда «Давлат – инсон учун» тамойили асосида ташкил этилиши даркор. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 59-бет)

Мазкур тамойилга амал қилиш эса, инсонни ва унинг манфаатларини давлат сиёсати ва ислохотларнинг асосий мезонига айлантириш лозимлигидан далолат беради. Бу нафақат юртимизда, балки бутун дунёда мазкур ислохотларнинг энг демократик тамойилларга мослиги, уларнинг пировард мақсади ва давлат сиёсатининг устувор йўналиши инсон манфаатлари, ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлашга қаратилганининг эътироф этилишига сабаб бўлмоқда.

Тарих шундан далолат берадики, дунёдаги барча Цивилизациялар, маданият ва динлар инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги таянч тушунчаларнинг шаклланишига асос бўлган эзгу ғоялар таъсирида вужудга келган.

38. «Давлат органлари – халққа хизмат қилишининг самарали воситаси» деган тамойил нима?

Энг ривожланган демократик мамлакатлар тажрибасидан ўтган муҳим ижтимоий феномен, яъни «Давлат органлари – халққа хизмат қилишнинг самарали воситаси» деган тамойилнинг бугунги ҳаётимиз, ислохотлар жараёнидаги ўрни ва аҳамиятини яққол кўрсатмоқда.

Бошқача айтганда, мазкур тамойил дунё давлатларининг ҳозирги замонга хос илғор тажрибалари билан бир неча минг йиллик ўзбек миллий давлатчилиги анъаналари уйғунлигининг ўзига хос ифодаси сифатида ҳам намоён бўлмоқда.

Ҳозирги даврдаги ривожланган давлатларнинг тажрибасини, халқимизнинг миллий давлатчилик анъаналарини ақс эттирган бундай ижтимоий-сиёсий воқелик ва унинг тузилмалари жамият ўзгаришлари динамикасини таъминлашга хизмат қилмоқда.

Ушбу вазифани бажаришда муҳим ижтимоий омиллардан бири – жамоатчилик назорати механизмларини амалда татбиқ этиш, фуқаролик институтлари ҳамда оммавий ахборот воситалари родини кучайтириш каби йўналишлар ислохотларнинг таркибий қисмига айлангани бежиз эмас.

Бизнинг бош мақсадимиз – юртимизда халқ ҳокимиятини номига эмас, балки амалда жорий қилишдан иборат.

Демократик ҳуқуқий давлат ва очиқ фуқаролик жамияти барпо этишнинг энг муҳим шарти бўлган халқнинг хоҳиш-иродасини, унинг орзу-интилиш ва манфаатларини ҳар томонлама ҳисобга олган ҳолда, давлат ҳокимияти идоралари фаолиятини йўлга қўйиш албатта, ушбу тамойилнинг амалга ошишини назарда тутди. Ўз навбатида бу, халқ билан мулоқот демократик тарққиёт ва инсон манфаатларини таъминлаш омилига айланганидан далолат беради.

Давлат органларининг аҳолига «Фуқаролар эмас, ҳужжатлар ҳаракатланади» тамойили асосида хизмат кўрсатишига эришдик. Бу, ўз навбатида, халқимизнинг оғирини енгил қилиш, уларга «давлат – фуқаро» муносабатларида қулайлик яратиш ва шаффофликни таъминлаш мақсадида давлат хизматлари кўрсатишнинг янги тизими ишлаб чиқилганидан далолат беради.

Давлат бошқарувида биз учун нисбатан янги, лекин кўплаб ривожланган демократик мамлакатларда амал қилаётган «Давлат халққа хизмат кўрсатиши шарт» гоясини татбиқ этишни назарда тутувчи «Халқчил давлат» миллий дастури ишлаб чиқилиши, «Давлат хизматлари тўғрисида»ги қонун қабул қилиниши на-

зарда тутилди. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – та-
раққиёт стратегияси. 75-бет)

39. Демократиянинг ҳамма халқлар ва мамлакатлар учун ягона мутлақ андазаси мавжудми?

Мавжуд эмас, чунки ҳар бир давлат географик жойлашуви, менталитети, миллий қадриятлари жиҳатидан фарқ қилади.

40. Демократиянинг қандай тамойиллари бор?

Демократиянинг – халқнинг эркин хоҳиш иродаси, ҳокимият тармоқларининг тақсимланганлиги, фуқароларнинг тенг ҳуқуқли ва инсон ҳуқуқларининг устиворлиги каби тамойиллари мавжуд.

41. Дин нима?

Дин – (араб. *ишонч, ишонмоқ*) – 1) ижтимоий-маънавий ҳаёт ҳодисаси, илоҳий кучларга ишонч-эътиқод асосида шаклланган ғоя ва қарашлар тизими; 2) борлиқни яратувчи ва бошқарувчи олий мавжудот, яъни Худога нисбатан муносабат, тасаввур, урф-одат ва маросимлар мажмуидир.

42. Етакчи нима дегани?

Етакчи – бирор йўналишда, бирор юмушни бажаришда йўлбошчилик қилувчи, жамоани аниқ мақсад сари етакловчи шахсга айтилади. Шунингдек, бу тушунча бошчилик қилиш, ташкилотчилик қилиш деб юритилади. Етакчи етаклаётган жамоа намунали бўлиши талаб этилади.

43. Ёшлар ким?

Ёшлар – жамиятдаги ижтимоий-демографик гуруҳ, инсон умрининг муайян даврида яшаётган, етук-

ликнинг қарор топиши, катталар оламига кириш ва унга мослашиш каби ўзига хос хусусиятлар билан тавсифланадиган тушунча. Ёшлик чегараси беқарор ва аниқ ажратилиши қийин, лекин соҳа мутахассислари кўпинча уни 15–30 йил билан ўлчайдилар. Ёшлар баъзи умумий хусусиятлар билан тавсифланади: улар одатда замонавий ва билимли; янги касблар ва янги турмуш тарзига интилувчан; ижтимоий жиҳатдан ҳаракатчан қатлам. Ёшларда қадриятларни қайта баҳолаш, катталарга нисбатан ўзгачарок, яъни уларда эҳтиёжлар ва идеаллар, ахлоқий меъёрлар фаол ўзлашади. Ёшлар ўзига хос қадриятларга кўра, мулоқот, меҳнат, истемол, ҳордиқ чиқариш каби муносабатлар тизими билан фарқланади, бу улар маданиятининг ривожланишига олиб келади. Жинси, ёши, маълумотда режаси, касбий бандлик соҳаси, маданий-сиёсий манфаатлари ва бошқага боғлиқ ҳолда ёшлар турлари фарқланади. Таълим турини танлаш ва уни эгаллаш, меҳнат жараёнига кириш, оилани шакллантириш, касбий жиҳатдан ўсиш ва хизмат бўйича илгарилаш қабилар ёшларнинг асосий муаммолари бўлиб ҳисобланади. Кейинги йилларда бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида уларнинг касб танлаш, меҳнатига ҳақ тўлаш, иш билан таъминлаш бўйича қатор долзарб вазифалар юзага чиқди. Ўзбекистонда бу борада маънан ва жисмонан соғлом, баркамол авлодни тарбиялашга катта аҳамият берилмоқда. Ёшлар (ёш фуқаролар) – ўн тўрт ёшга тўлган ва ўттиз ёшдан ошмаган шахслар деб «Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонунида белгилаб қўйилди.

44. Ёшларга оид давлат сиёсати қандай?

Ёшларга оид давлат сиёсати – деганда, давлат томонидан амалга ошириладиган ҳамда ёшларни ижтимоий жиҳатдан шакллантириш ва уларнинг интеллектуал, ижодий ва бошқа йўналишдаги салоҳиятини камол

топтириш учун шарт-шароитлар яратилишини назарда тутадиган ижтимоий-иқтисодий, ташкилий ва ҳуқуқий чора-тадбирлар тизими тушунилади. «Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни қабул қилинди ва «Халқ сўзи» газетасининг 2016 йил 15 сентябрдаги 182 (6617)-сонидан эълон қилинган.

Ёшлар иттифоқи тузилди ва унинг самарали фаолияти йўлга қўйилди. Ёшлар форумлари ўтказилмоқда. 30 июнь куни Ўзбекистонда Ёшлар куни сифатида кенг байрам қилинмоқда.

Ўзбекистон Ёшлар парламентлари, Ёшлар ишлари агентлиги фаолияти йўлга қўйилди. Йигит-қизларнинг бизнес ташаббусларини рўёбга чиқариш, субсидиялар, имтиёзли кредитлар ажратиш, касб-хунарга ўқитиш, фермерликни қўллаб-қувватлаш, фарзандлар таълим-тарбияси, уларни соғломлаштириш ва бўш вақтини мазмунли ташкил этиш, «Ёшлар дафтари» орқали уларга кўмаклашиш каби йўналишларда давлат томонидан ёшларни қўллаб-қувватлаш чоралари кўриломоқда.

45. Ёшлар дафтари нима ва унга кимлар киритилади?

«Ёшлар дафтари» – ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий, психологик қўллаб-қувватлашга, билим ва касб ўрганишга эҳтиёжи ва иштиёқи бўлган, ишсиз ёшларнинг муаммоларини аниқлаш, бартараф этиш ва назоратини олиб бориш бўйича маълумотлар базаси.

«Ёшлар дафтари»га 18 ёшга тўлган ва 30 ёшдан ошмаган қуйидаги тоифадаги ёшлар киритилади:

- *ижтимоий ҳимояга муҳтож ёшлар* – муомалага ва меҳнатга лаёқатсиз, ногиронлиги ёки саломатлигида нуқсонли бўлган (нафақа олмайдиган), боқувчисини йўқотган, етим, «Меҳрибонлик» уйлари ва болалар шаҳарчаларида тарбияланган, муқаддам судланган, пробация ҳисобида, профилактик ҳисобда ёки маъму-

рий назорат остида турувчи ижтимоий ёрдамга муҳтож ёшлар, шунингдек, «Темир дафтар»га киритилган оилаларнинг профессионал ва олий таълим муассасаларида таълим олувчи фарзандлари;

- *иқтисодий қўллаб-қувватлашга муҳтож ёшлар* – тадбиркорлик ва ҳунармандчилик фаолиятини бошлаш, шунингдек, ўзини ўзи банд қилиш истагида бўлган ишсиз ёшлар;

- *психологик қўллаб-қувватлашга муҳтож ёшлар* – жамиятда ўз ўрнини топишга қийналаётган, турли хил муаммолар сабабли ижтимоий реабилитацияга муҳтож ёшлар (суицид содир этишга ҳаракат қилган ва бошқалар);

- *ишсиз ёшлар* – ҳақ тўланадиган ишга ёки иш ҳақи (меҳнат даромади) келтирадиган машғулотга эга бўлмаган, иш қидираётган ва иш таклиф этилса, унга киришишга тайёр бўлган ёхуд касбга тайёрлашдан, қайта тайёрлашдан ўтишга ёки малакасини оширишга тайёр бўлган, ишга жойлашишда кўмак олиш учун маҳаллий меҳнат органларига мурожаат қилган ва ушбу органлар томонидан иш қидираётган шахслар сифатида рўйхатга олинган меҳнатга лаёқатли ёшлар (бундан таълим муассасаларида таълим олаётганлар мустасно).

- Моддий аҳволи қийин ёшларга бир марта бериладиган моддий ёрдамни тайинлашнинг аниқ миқдори ёшнинг ҳаётий вазияти мураккаблигини инобатга олган ҳолда БХМнинг 4 бараваригача миқдорда Васийлик кенгаши қарорига мувофиқ тўлаб берилади.

Қуйидагиларга биринчи навбатда тайинланади:

- боқувчисини йўқотган ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган ижтимоий ҳимояга муҳтож ёшларга;
- ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ишга лаёқатсиз ёшларга;
- I ва II гуруҳ ногирони бўлган ёшларга;

- қарамоғида ногирон бола бўлган ёш оила (эр-хотиннинг бири)га;
- ота-оналардан бири I ёки II гуруҳ ногирони бўлган, иккинчиси эса иш фаолиятини тўхтатган ҳолда беморга қарашга мажбур бўлган ёки иккала ота-она ҳам I ёки II гуруҳ ногирони бўлган ёшларга;
- табиий офатлар, ҳалокатлар, ёнғинлар ва бошқа фавқулодда вазиятлар оқибатида ҳаётига, соғлиғига, мулкига зарар етган ёшларга.

Шахсга бир марталик моддий ёрдам берилиши уни «Ёшлар дафтари»дан чиқаришга асос бўлмайди.

Моддий ёрдам шахсга бир календарь йил давомида бир мартаба берилади.

- «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларга уруғлик ва кўчатлар харид қилиш учун субсидия ажратиш тартиби.

«Ёшлар дафтари»га киритилган ёш тадбиркор ёки ўзини ўзи банд қилган шахс сифатида солиқ хизмати органларида рўйхатдан ўтган ёш фуқарога фаолиятини амалга ошираётган нотурар жойнинг 12 ойгача ижара харажатларининг бир йилда БҲМнинг 25 бараваригача қисми қоплаб берилиши мумкин.

- «Темир дафтар»га киритилган оилалар фарзандларининг мамлакатимиздаги профессионал ва олий таълим муассасаларида тўлов-контракт асосида ўқиш бўйича йиллик харажатларини тўлаб бериш «Ёшлар дафтари» жамғармаси маблағлари ҳисобидан Васийлик кенгаши қарорига мувофиқ тўлов-контракт суммасининг 50 фоизигача, бироқ БҲМнинг 50 бараваридан ошмаган миқдорда амалга оширилади.

- «Ёшлар дафтари»га киритилган ёш оилаларнинг секторлар раҳбарларига ва Ёшлар ишлари агентлигининг туман (шаҳар) бўлимларига берган аризасига мувофиқ, уларга 12 ойгача турар жой учун ижара ком-

пенсацияси ҳар ойда БХМнинг 3 бараваридан ошмаган миқдорда тўлаб берилиши мумкин.

«Ёшлар дафтари»дан қуйидаги ҳолларда чиқарилади:

- бандлиги таъминланган ёки доимий даромад манбаига эга бўлганда;
- тўлов-контракт асосида ўқиш бўйича йиллик харажатлар белгиланган тартибда тўлаб берилганда;
- тадбиркорлик фаолияти ҳамда ўзини ўзи банд қилиш мақсадида нотурар жойнинг ижара харажатлари қопланганда ёки мазкур фаолият учун зарур бўлган асбоб-ускуна ва меҳнат қуроллари харида қилиш учун субсидия ажратилганда;
- турар жой ижара компенсацияси белгиланган тартибда тўлаб берилганда;
- малакали тиббий хизмат кўрсатилганда;
- тўлиқ давлат таъминотига олинганда;
- аниқланган бошқа муаммолари қонуний ҳал этилганда;
- ўз аризасига кўра;
- «Ёшлар дафтари»га ноқонуний киритиш ҳолати аниқланганда;
- бошқа давлатларга ишлаш ёки доимий яшаш учун чиқиб кетганда;
- суднинг озодликдан маҳрум этишни назарда тутувчи ҳукми қонуний кучга кирганда;
- аризага кўмак бериш бўйича иш олиб бориш имконини бермайдиган бошқа ҳолатлар юзага келганда;
- ариза вафот этган тақдирда.

Доимий ва вақтинча яшаш учун республиканинг бошқа ҳудудига кўчиб ўтганда, доимий яшаш ва вақтинча турар жойи бўйича рўйхатга олинган кундан бошлаб ўн беш кундан кечиктирмасдан «Ёшлар дафтари»га тегишли ўзгартиришлар киритилади.

Кейинги пайтларда келажакимиз эгалари бўлган ўғил-қизларимиз билан ишлашнинг мутлақо янги тизими – «Ёшлар дафтари» ва «Ёшлар дастурлари» ҳаётга татбиқ этилмоқда. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 50-бет)

Олиб борилган амалий ишлар натижасида 2021 йил «Ёшлар дафтари»га кирган 430 минг нафар йигит-қизнинг муаммоларини ҳал этиш учун 300 миллиард сўм маблағ йўналтирилди. Жумладан, «Темир дафтар»даги оилалар фарзандлари бўлган 2 мингдан зиёд талабанинг контракт пули тўлаб берилди.

Хусусан, 2022 йилдан «Ёшлар дафтари»да кўзда тутилган имтиёз ва енгилликлар энди 14-17 ёш оралигидаги 3 миллион нафарга яқин ўғил-қизларга ҳам татбиқ этилади. Имтиёзлар сони ҳам ҳозирги 11 тадан 25 тага кўпайтирилади. (Ш.Мирзиёев. 30 июнь – Ёшлар кунига бағишланган табриги. 2021–2022 йиллар)

46. Ёш оила деб қандай оилага айтилади?

Ёш оила – эр-хотиннинг иккиси ҳам ўттиз ёшдан ошмаган оила ёхуд фарзанд (бола) тарбиялаб вояга етказётган ўттиз ёшдан ошмаган ёлғиз отадан ёки ёлғиз онадан иборат бўлган оила, шу жумладан, никоҳдан ажралган, бева эркак (бева аёл). Ушбу тушунча «Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонунида кўрсатилган.

47. Ёш мутахассис кимлар?

Ёш мутахассис – олий ёки ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасасини битирган, таълим муассасасини битирганидан сўнг олган ихтисослиги бўйича уч йил ичида ишга кирган ва маълумоти тўғрисидаги ҳужжатда кўрсатилган ихтисослиги бўйича ишлаётганига уч йилдан кўп бўлмаган ўттиз ёшдан ошмаган ходим. Ушбу тушунча «Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонунида кўрсатилган.

48. Ёшлар тадбиркорлиги.

Ёшлар тадбиркорлиги – юридик шахс ташкил этмаган ҳолда ёш фуқаролар томонидан, шунингдек, таъсисчилари ёш фуқаролар бўлган юридик шахслар томонидан амалга ошириладиган тадбиркорлик фаолияти. Ушбу тушунча «Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонунида кўрсатилган.

49. Жаидчилик қандай ҳаракат?

Жаидчилик – (араб. *янги*) XIX аср охири XX асрнинг биринчи чорагида янги замонавий мактаб, матбаа ва тараққиётнинг илғор усул ва йўлларини ёқлаб чиққан ижтимоий-маърифий ҳаракат. Жаидчиликни шакллантиришда кўплаб миллат зиёлилари фаол қатнашган. Жамиятни ўрта асрчилик иллатлари, қоқоқлик ва мустамлака зулмидан, хурофотдан озод қилиш, халқни замонавий тараққиёт йўлига олиб чиқиш, миллий давлатчилик асосларини бунёд этиш жаидчилик ҳаракатининг асосий мақсади эди. Туркистондаги жаидчилик ҳаракатига Бехбудий, Мунавварқори, Фитрат, Чўлпон, Паҳлавон Ниёз Ҳожи, Абдулла Авлоний, Ҳамза Ҳакимзода, Абдулла Қодирий, «Ёш бухороликлар», «Ёш хиваликлар» ташкилоти раҳбарлари бошчилик қилишган. Бу ҳаракат ўзининг мазмун-моҳиятига кўра, XIX аср бошларида мавжуд бўлган диний ислохотчиликдан фарқ қилади. Огаҳий, Нодира, Аҳмад Дониш, Турди, Махмур, Фурқат, Муқимий каби ижодкорлар мансуб бўлган авлоднинг қарашлари асосан маърифатпарварлик тамойилига таянар эди. Жаидлар эса нафақат маърифат, балки жамият ҳаётининг барча соҳаларини ислоҳ қилиш, мавжуд тартибларни ўзгартириш йўлидан борди.

50. Жамият нима?

Жамият (араб. *умумий*) – табиатнинг бир қисми, борлиқнинг алоҳида шаклини ифодалайдиган фалса-

фий тушунча; одамлар уюшмасининг махсус шакли, кишилар ўртасида амал қиладиган кўплаб муносабатлар мажмуаси, ўзида моддийлик ва маънавийликни, объективлик ва субъективликни, табиийлик ва ижтимоийликни мужассамлаштирадиган тушунча. Илмий билимлар ва фалсафий тафаккурнинг ривожланиши билан жамият моҳиятини илмий асосда ўрганиш имконияти вужудга келган. Ватанимиздан етишиб чиққан Абу Наср Форобий, Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино, Алишер Навоий сингари улуғ мутафаккирлар жамиятнинг пайдо бўлиши, моҳияти ва истиқболлари тўғрисида илғор илмий қарашларни илгари сурганлар. Бу борада Фаробийнинг фозил жамиятни барпо этиш тўғрисидаги ғоялари, Ибн Синонинг жамиятнинг пайдо бўлиши кишиларнинг бирдамликка бўлган табиий эҳтиёжидан келиб чиққанини, меҳнатнинг ижтимоий тақсимланиши жамият тараққиётининг асоси экани ҳақидаги фикрлари муҳим аҳамият касб этади.

51. Жамият – ислохотлар ташаббускори қандай?

Ҳар бир тарихий даврда жамиятнинг маънавий-интеллектуал салоҳияти, сиёсий ва ҳуқуқий мавқеига мувофиқ равишда сиёсий бошқариш усули шаклланади ва амал қилади. Демократик жамият бозор муносабатлари воситасида бошқарилади, давлат иқтисодий муносабатларни такомиллаштиришга ёрдам беради, бунда ижтимоий рақобат, манфаатдорлик иқтисодий ривожланишнинг муҳим қонунияти сифатида амал қилади. Демократик давлат жамият маънавий ҳаётини такомиллаштириш, жамиятнинг интеллектуал салоҳиятини ривожлантириш, илм-фанни тараққий эттириш ҳақида кўпроқ ғамхўрлик қилади. Давлат жамият маънавиятининг ҳомийси сифатида таълим-тарбия соҳасида туб ислохотларни амалга оширади. Мустақиллик даврида Ўзбекистонда амалга оширилган ислохотлар ва демо-

кратик жамият куриш тажрибаси жамият тараққийетини хукукий давлатсиз тасаввур этиб бўлмаслигидан далолат беради. Бу борада ижтимоий фаровонлик ва тотувлик комил инсон шахсини шакллантиришга, фуқаролик жамияти асосларини яратишга, хукукий билим ва маданиятни ривожлантиришга боғлиқ жараён эканини кўрсатди. Бугунги кунда иқтисодий ислохотларни амалга ошириш, ҳаётни эркинлаштириш, фуқаролик жамиятини барпо этиш, демократик институтларни янада ривожлантириш мамлакатимиз тараққийетининг устувор йўналишидир.

«Жамият – ислохотлар ташаббускори» деган ёндашув кундалик фаолиятимизга тобора чуқур кириб бормоқда.

Инсон ҳар томонлама эркин ва фаровон яшайдиган янги давлатни барпо этишидек буюк халқ ҳаракати тобора кенгаймоқда. Бундай қудратли сафда бўлишининг ўзи катта бахт, катта шарафдир.

Бугун яхши ниятлар билан жуда катта марраларни ўзимизга белгилаб олмоқдамиз. Олдимизда ҳар қачонгидан ҳам муҳим вазифалар турибди. Албатта, уларга эришиши осон кечмайди.

Ҳаётимизнинг турли соҳаларида муаммо ва камчиликларимиз ҳам етарли. Биз буларнинг барчасини ўзимизга яхши тасаввур этамиз. Йўлимизда катта зов бўлиб турган тўсиқларни енгиб ўтиши учун бошлаган ислохотларимизни огишимасдан давом эттираемиз. Шу нуқтаи назардан қараганда, янги даврда янада катта сафарбарлик билан ишлашимизга тўғри келади.

Ҳаёт олдимизга яна кўнлаб синов ва муаммоларни қўйиши мумкин ва биз ҳар қандай қутилмаган ҳолатга тайёр туришимиз зарур. Лекин қанчалик сермашаққат ва мураккаб бўлмасин, демократик ислохотлар йўлидан ҳеч қачон ортга қайтмаймиз. Олдинга, фақат олдинга қараб борамиз. Ва биз бунга ҳар томонлама қодирмиз. Чунки бугунги халқимиз – кечаги халқ эмас.

Бугунги Ўзбекистон ҳам – кечаги Ўзбекистон эмас.
(Шавкат Мирзиёев. Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси. 19-бет)

52. Ижтимоий давлат қандай давлат?

Ижтимоий давлат – жамият аъзоларининг мунтазам равишда ўсиб борадиган соғлом ижтимоий эҳтиёжларини қондириб борадиган, аҳоли турли қатламларининг мамлакат равнақи йўлидаги ижтимоий мўлжалларини қувватлайдиган, жамиятда барқарор ижтимоий-маънавий муҳитни таъминлаган давлатдир.

Бундай давлатнинг хусусиятлари Шавкат Мирзиёевнинг «Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси» китобида қуйидагича асосланган: *«Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси – фуқароларнинг мамлакат ижтимоий – сиёсий ҳаётидаги иштирокини кенгайтириши, уларнинг орзу-интилишларини рўёбга чиқариши, илғор ташаббусларни амалга ошириши, ҳаётий муаммоларни ҳал этиши, турмуш даражасини юксалтириши, мустақил равишда ўз моддий фаровонлигини ошириши учун етарли ва зарур шароитларни яратиши деганидир».*

Ижтимоий давлат жамиятнинг ҳар бир аъзосидан ижтимоий фаолликни, сиёсий жиҳатдан билимдонликни, тарбиявий томондан кучли эътиқодни талаб этади. Шунинг учун бугун ҳар бир фуқаронинг шахсий ташаббуслари, фуқаролик масъулияти, ижтимоий ҳаракатлари кенг қўллаб-қувватланмоқда. Қатор ҳаракат, ташаббуслар пайдо бўлмоқдаки, улар, шубҳасиз, бугун *Ўзбекистонда ижтимоий давлатни барпо этиши, жамиятда янги маънавий маконни яратишидаги* дадил қадамлар, дейишимиз мумкин.

53. Ижтимоий шериклик – нима?

Ижтимоий шериклик – бу давлат органларининг нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан мамлакатни ижти-

мой-иқтисодий ривожлантириш дастурларини, шу жумладан, тармоқ, ҳудудий дастурларни, шунингдек, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахлдор бўлган бошқа қарорларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга ошириш борасидаги ҳамкорлигидир.

Шунингдек, давлат органлари ва фуқаролик жамияти институтлари ижтимоий шериклик субъектлари ҳисобланади.

54. Индикатор сўзининг маъноси?

Индикатор – сўзи лотинча «indicator» деган сўздан олинган бўлиб, «кўрсаткич», «мезон» деган маъноларни билдиради. У аслида техник термин бўлиб, кейинчалик бошқа соҳаларда ҳам қўлланила бошлаган. Ҳозирги даврда жамиятдаги ижтимоий-маънавий муҳит ҳолатини аниқлаш мақсадида ҳам бир қанча мезонлар ишлаб чиқилган. Бунда амалга оширилаётган тактик мақсадлар қай даражада стратегик мақсадга мос келаётганлигининг муҳим кўрсаткичлари аниқланади.

55. Инсон қадри тушунчасига изох беринг.

Инсон қадри – улуғвор, кенг, серқатлам, мазмун-моҳияти улкан тушунча бўлиб, инсон бу дунёда ўз қадрига эга бўлиб яшагандагина тўлақонли ҳаёт кечиради, инсон бўлиб яшайди.

Мамлакатимиз раҳбари ўз нуткида бу тушунчани янада ёрқинроқ ва янада қўламлироқ ифodalади: «Инсон қадри деганда, биз, аввало, ҳар бир фуқаронинг тинч ва хавфсиз ҳаёт кечиришини, унинг фундаментал ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашни назарда тутамиз.

Инсон қадри деганда, биз ҳар бир фуқаро учун муносиб турмуш шароити ва замонавий инфратузилма ташкил этишни, малакали тиббий хизмат кўрсатиш, сифатли таълим, ижтимоий ҳимоя тизими, соғлом экологик муҳит яратиш беришни тушунамиз».

56. Ижтимоий маънавий муҳит нима?

Жамиятдаги ижтимоий-маънавий муҳит – кенг маънода одамларнинг ижтимоий-иқтисодий ишлаб чиқаришдаги муносабатлари, ижтимоий-маънавий онгни белгиловчи омиллар мажмуи (макромуҳит). Тор маънода, инсон бевосита яшайдиган, меҳнат қиладиган оила ва жамоа, ўқув даргоҳи, маънавият ва маданият масканларини ўз ичига олади (микромуҳит).

Демак, бугунги кунда жамиятимиздаги ижтимоий-маънавий муҳит соғломми ёки носоғломми деган масала бизни ўйлантирмоқда. Соғломлик даражасини қандай аниқлаймиз, соғломлаштириш механизмини яратилиши зарурми каби саволларга мутахассислар ўз жавобини бериши керак. Чунки бугунги кунда жамиятнинг ижтимоий-маънавий муҳитига юқорида келтирилган иллатларнинг таъсирида одамлар ўртасида зиддиятлар келиб чиқиши эҳтимоли юқори.

57. Инсонпарварлик ғояси деганда нимани тушуниш лозим?

Инсонпарварлик – бу инсоннинг қадри, эркинлиги, бахт-саодати, тенг ҳуқуқлилиги тўғрисида, инсонийликнинг барча тамойилларини юзага чиқариш учун шарт-шароитлар яратиб бериш ҳақида ғамхўрлик қилишни ифодаловчи ғоядир.

Ушбу ғоянинг моҳиятига кўра, дунёда энг қимматли нарса инсондир, бутун мавжудот, борлиқ инсонга, унинг бахт-саодатига хизмат қилиши лозим. Инсон тақдири, халқ манфаатлари, мамлакат кишилари ҳақида ғамхўрлик инсонпарварликнинг асосий масаласидир.

58. Конференция – нима?

Конференция – муайян мавзунини муҳокама қилиш учун ташкилот, мутахассис, таниқли инсонлар иштирокида ўтказиладиган тадбир.

Конференцияда иштирокчилар учун тавсиялар берилиб, сўнгида қарор қабул қилинади. Халқаро конференциялар эса бу кўп томонлама дипломатик музокара-ларни қамраб олган тадбирдир.

Илмий жараёнларда конференция академик масалаларни муҳокама қиладиган, соҳадаги муаммоларга ечим берадиган ёки тадқиқотчи олимлар ўз ишларини тақдим этадиган йиғилиш саналади.

Конференция формат жиҳатидан каттароқ йиғилиш бўлиб, одатда у кенгрок муҳитда бир неча кун давомида бўлиб ўтиши мумкин. Конференция бир қатор тадбирлар (форумлар, семинарлар, ҳисобот тақдимотлари, дебатлар) ни ўз ичига олиши мумкин.

59. Концепция сўзининг луғавий маъноси ва умумий маънода қўлланилиши.

Концепция – лотинча «*conceptio*» сўзидан олинган бўлиб, ўзбек тилида «*тўплаш, бирлаштириш*», «*мажмуа*», «*тизим*» тарзида сўзма-сўз таржима қилинса-да, «қарашлар, фикрлар йўналиши тизими; фикр юритиш, дунёни тушуниш, англаш усули» маъносини беради, яъни, бирор соҳага оид қарашлар, тамойиллар тизими, факт ва ҳодисаларни тушуниш, англаш ва изоҳлашнинг муайян усули, асосий нуқтаи назардир.

60. Мафкура ўзи нима?

Мафкура (араб. – *фикрлар мажмуи*) – муайян ижтимоий гуруҳ, қатлам, миллат, жамият, давлатнинг манфаатлари, орзулари, мақсадлари ифодаланган қарашлар ва уларни амалга ошириш тизимидир.

Унда манфаатлари ифодаланаётган гуруҳ ва қатламларнинг ўтмиши, бугунги куни ва истиқболи ўз ифодасини топади. Мафкура ҳар қандай жамият ҳаётида зарур. Инсоният тарихида турли-туман мафкуралар бўлган. Турли халқлар ва ижтимоий кучларнинг ғоявий раҳнамолари, мутафаккир ва арбоблари ўзларининг

манфаат ва мақсадларидан келиб чиқиб мафқуравий таълимот ва дастурлар ишлаб чиққан.

Мафкура куйидаги вазифаларни ўз олдига қўяди:

- муайян ғояни одамларнинг онгига ва руҳиятига синдириш;
- аҳолининг турли гуруҳларини бирлаштириш;
- кўзланган мақсад ва ниятларга эришиш учун одамларни сафарбар этиш;
- уларни маънавий-руҳий рағбатлантириш;
- аҳолини, айниқса, ёш авлодни ғоявий тарбиялаш ва мафқуравий иммунитетни шакллантириш;
- бошқа мафқуравий ва ғоявий таъсирлардан ҳимоя қилиш ва шулар кабилар.

61. Мафкура қандай яратилади?

Мафкура – муайян фалсафий, диний таълимотлар асосида яратилади ҳамда маълум илмий қарашлар, ахлоқий тамойилларга таянади.

Мафкура ўз моҳияти ва таъсир кучига кўра, жамиятни бирлаштириши ёки уни бир-бирига қарама-қарши тарафларга бўлиб юбориши, давлатнинг жаҳондаги обрў ва мавқеини ошириши ёки тушириши, халқларни юксакликка кўтариши ёки таназзулга дучор этиши мумкин.

Юксак мақсадлар, бунёдкор ғояларга асосланган мафкура ижтимоий – иктисодий тараққиётга туртки бўлади, маънавиятни юксалтиради, инсонларни улуғвор ишларга сафарбар этади.

Озодлик, эркинлик, мустақиллик, инсон қадри, тинчлик, инсонпарварлик, ҳамкорлик ғоялари асосида шаклланган, эзгу мақсадларга хизмат қиладиган мафкура бунёдкорлик хусусиятига эга бўлади.

Ҳукмронлик, мустабидлик, тажовузкор, босқинчилик, экстремистик, ақидапарастлик ғоялари асосида шаклланган, миллат ва халқларни асоратга соладиган мафкура вайронкорлик хусусиятига эгадир.

Мафқуранинг диний, дунёвий, миллий, сиёсий ва бошқа кўринишлари мавжуд бўлиб, аксарият ривожланган мамлакатлар халқлари эркинлик, адолат, қонун, инсон ҳуқуқлари, миллатлараро ҳамжиҳатлик, диний бағрикенглик каби ғояларга асосланган мафқурага таянмоқда.

62. Мафқуравий иммунитет деганда нима тушунилади?

Мафқуравий иммунитет – шахс, ижтимоий гуруҳ, миллат, жамиятни турли зарарли ғоявий таъсирлардан ҳимоя қилишга хизмат қиладиган ғоявий-назарий қарашлар ва кадриятлар тизимидир.

63. Мафқуравий плюрализм – нима?

Мафқуравий плюрализм – турли қатлам, партия, гуруҳлар манфаатларини ифодаловчи ғоялар, қарашлар, фикрлар хилма-хиллигидир.

64. Мафқуранинг таркибий қисмлари нималардан иборат?

Муайян тизимга солинган (илмий, фалсафий, диний ва бошқа томондан асосланган) ғоялар, категориялар, тамойиллар мажмуи.

Мафқурадаги ғоялар, категориялар ва тамойилларни жамиятга татбиқ этувчи субъектив омиллар (мафқуравий муассасалар ва мафқурачи шахслар).

Ғоя ва категорияларни жамиятга татбиқ этиш жараёнида қўлланилган йўллар, усуллар ва воситалардир.

65. Мафқуравий хавфсизлик дегани нима?

Мафқура, ғоя ҳар қандай жамият ҳаётида муҳим роль ўйнайди. Чунки мафқура мавжуд бўлмаса, ҳар қандай жамият ўз танлаган йўлини йўқотиши мумкин. Қаерда мафқуравий бўшлиқ вужудга келса, ўша ерда бегона мафқура ҳукмронлик қилади.

66. Мафкуравий хавфсизлик тизими элементлари нималардан иборат?

Хукукий-меъерий асослар, тузилмавий асослар, институционаллашув (ваколатлар тақсимооти), таҳлилий тузилма, қуйи тизим.

67. Маҳаллийчилик ва уруғ-аймоқчилик – у қандай тушунча?

Маҳаллийчилик ва уруғ-аймоқчилик – давлат тузилмаларида тор гуруҳчилик манфаатларини биринчи ўринга қўядиган уюшмалардир.

68. Маънавий баркамол инсон деганда қандай одамни тушуниш мумкин?

Маънавий баркамол инсон – деганда, миллий ва умуминсоний маънавий қадриятларни чуқур эгаллаган ва унга амал қилган зиёли шахс тушунилади.

69. Маънавий бузғунчилик - нима дегани?

Маънавий бузғунчилик – умуминсоний ва миллий ахлоқ, қадрият, маданият, дин ва тарбия асосларига зид бўлган, инсон шахсининг тубанлашуви, ижтимоий, маънавий-ахлоқий меъёрларга риоя этмаслик, инкор этиш ёхуд уларнинг илдизларини емиришга қаратилган ёвуз хатти-ҳаракатларни англатувчи тушунчадир.

70. Маънавий мерос нима?

Маънавий мерос – маънавий тараққиёт маҳсули, инсон ақл-заковати билан яратилган. Келажак авлодни эзгу тараққиёт сари етаклаш хусусиятига эга бўлган. Кишиларнинг онги ва дунёқарашининг ўсиши, оламни билиш ва ўзлаштириш борасидаги саъй-ҳаракатларига куч-қувват берадиган аجدодлардан авлодларга ўтиб келаётган азалий қадриятлар мажмуини ифодалайдиган тушунча.

71. Маънавий қарамлик дегани нимани англатади?

Маънавий қарамлик – инсон ва жамият онгу тафаккурининг бўйсундирилиши, қарам этилиши, маънавий тамойилларнинг заифлашуви, мустақил ривожлантириш имкониятларининг чеклангани, тараққиётдан ортда қолиш, ўзгаларнинг ғоявий-мафкуравий тазйиқи оқибатида содир бўладиган салбий ҳолат ва жараёни ифодаловчи тушунча.

72. Маънавий таҳдид нима?

Маънавий таҳдид – инсоннинг қалбига, ички оламини тубдан ўзгартиришга, инсон қалби ва ҳиссиётларини эгаллашга қаратилган таҳдиддир.

73. Маънавий тарбия деганда қандай тарбия тушунилади?

Маънавий тарбия – юксак маънавиятни тарбиялаш воситаси, муайян шахс, жамоа, муайян гуруҳ, жамият, миллатда жисмоний баркамоллик, руҳий, ахлоқий, маънавий етуклик каби сифатларни шакллантиришга қаратилган амалий таълим-тарбия жараёнини ифодаловчи тушунчадир. Инсоннинг жамиятда яшаши учун зарур бўлган маънавий хусусиятларини тарбиялаш унинг энг асосий қадрият сифатидаги моҳиятини таъминлайдиган қадриятдир.

74. Маънавият - нима?

Маънавият – сўзи арабчадан олинган бўлиб, маъни, маъно деган тушунчаларни беради ва инсоннинг ички олами тузилмасини, сийратини ифода этувчи тушунча ҳисобланади.

75. Маънавиятимиз учун энг катта хавф – бу?

Аксарият одамлардаги лоқайдлик ва бепарволик кучайиб бораётганлигида.

76. Маънавиятли шахс қандай хусусиятларга эга бўлиши керак?

Маънавиятли шахс – деганда қонун устуворлигига, адолат принципларига амал қиладиган, миллий ва умуминсоний қадриятлар уйғунлигига таянадиган, инсонийликни қадрлайдиган, ўзлигини англаган, инсон қадр-қимматини энг олий қадрият деб биладиган, қалбан уйғоқ, мустақиллик тафаккурига, интеллектуал салоҳиятга эга бўлган инсонни тушуниш мумкин.

Шахснинг энг муҳим белгиларидан бири, унинг ўзини у ёки бу миллатга мансублигини ва фуқаролигини англаб етишидир. Яъни, ўзини муайян миллатга мансублигини ҳис этиши орқали миллий ўзлигини англаши, миллат манфаатларини тушуниб етишидир.

77. «Маънавият фидойиси» кўкрак нишонини нима мақсадда жорий этилди ва у кимларга берилади?

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 2019 йил 3 майдаги ПҚ-4307-сон қарорига мувофиқ «Маънавият фидойиси» кўкрак нишони таъсис этилганлиги муносабати билан республикада маънавий-маърифий ишларни амалга ошириш, юксак ижтимоий-маънавий муҳитни шакллантириш борасида фидокорона меҳнат қилган ва самарали натижаларга эришган фуқароларни рағбатлантириш мақсадида 2019 йил 30 октябрда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Маънавият фидойиси» кўкрак нишонини таъсис этиш тўғрисида»ги 897-сонли қарори билан ташкил этилди. Шунингдек, «Маънавият фидойиси» кўкрак нишонини Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги байрами арафасида топширилади.

Кўкрак нишони маънавий-маърифий ишларни юқори савияда амалга ошириш, юксак ижтимоий-маъна-

вий муҳитни шакллантиришдаги самарали меҳнати ва ибратли фаолияти учун давлат органлари ва ташкилотлар ходимларига берилади. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 53-бет)

78. Маърифат нима?

Маърифат – (араб. – *билиш, маълумот, таниш, танишиш*) – табиат, жамият ва инсон моҳияти ҳақидаги билимлар, маълумотлар, таълим-тарбия ва маориф тизими мажмуини ифодаловчи тушунчадир.

Тор маънода маърифат билимли, маълумотли, маънавийли инсонга нисбатан қўлланади. Кенг маънода кишиларнинг билими маданиятини оширишга қаратилган маориф ва таълим-тарбияга ҳам маърифат деб қаралади.

79. Менталитет нима дегани?

Менталитет – (лот. – *ақл, идрок*) – жамият, миллат, жамоа ёки алоҳида шахснинг тарихий таркиб топган тафаккур даражаси, маънавий салоҳияти, уларнинг ҳаёт қонунларини таҳлил этиш кучи, муайян, ижтимоий шароитларда шаклланган ақлий қобиляти, рухий қувватини ифода этувчи тушунча ҳисобланади.

80. «Меҳр» махсус операциялари нима?

«Меҳр» махсус операциялари доирасида халқаро террорчилик ташиқлотлари сафига адашиб кириб қолган, уруш даҳшатларини бошидан кечирган юзлаб аёллар ва болалар қуроли можаролар ҳудудидан юртимизга қайтарилди. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 53-бет)

Адашиб, ёмон йўлга кириб қолган ватандошларимизга ёрдам бериш ҳамда Ўзбекистонда инсонпарварлик сиёсатини амалга ошириш мақсадида 2019 йилда «Меҳр-1» ва «Меҳр-2» операциялари амалга оширилди. Мазкур тадбирларда Яқин Шарқдаги қуроли жожа-

ролар майдонидан, Афғонистондан 261 нафар фуқаро, асосан аёллар ва болалар юртимизга қайтариб олиб келинган бўлса, 2020 йилнинг декабрь ойида «Меҳр-3» тадбири давомида Суриядан 25 нафар аёл ва 73 нафар болалар олиб келинган эди. Ушбу йўналишдаги тадбирлар давомида 2021 йилда амалга оширилган «Меҳр-4» операциясида эса 24 нафар фуқаро Афғонистондан Ўзбекистонга қайтарилган бўлса, «Меҳр-5» операцияси натижасида Суриядаги уруш кетаётган «қайноқ нуқталарга» бориб қолиб, «Ал-Ҳол» лагеридан 3 йилдан ортиқ вақт давомида ушлаб турилган 24 нафар аёл ва 69 нафар болалар Ўзбекистонга қайтарилди. Ушбу инсонпарварлик тадбирлари доирасида ўтказилган «Меҳр 1, 2, 3, 4, 5» операциялари давомида жами 531 нафар фуқароларимиз Ватанимизга қайтариб олиб келиниб, уларга зарур бўлган тиббий ва моддий ёрдам кўрсатилди.

81. Миллий мафкура нима?

Миллий мафкура – ижтимоий мафкура шакллари-дан бири, муайян миллатнинг этносоциал бирлик сифатида мавжудлиги ва ривожлантириши, эркин ва озод тараққиётини асослаш, таъминлашга қаратилган ғоявий-назарий қарашлар тизимидир.

Миллий мафкурани фақат бир миллат ёки халқнинг мафкураси деб тушуниш тўғри эмас. У муайян давлат ёки жамиятнинг умумий мафкураси ҳам бўлиши мумкин. «Миллий» тушунчаси нафақат муайян этник бирлик, балки «давлат» маъносини ҳам ифодалаш учун хизмат қилади.

82. Миллий ғурур нима?

Бирор миллат вакилининг миллатга тегишли бўлган маданий ёдгорликлар, осори-атиқалар, миллий қаҳрамонлар, тарихий шахслар мавжудлигидан мамнунлик ҳиссиётларидир.

83. Миллий ғурур деганда нима тушунилади?

Миллий ғурур – шахс, ижтимоий гуруҳнинг муайян миллатга мансублигидан фахрланиш ҳисси. Бу туйғу ўзини ўзи англаш шаклларида бири бўлиб, аждодлар қолдирган моддий, маънавий мерос, ўз халқининг жаҳон цивилизациясига қўшган ҳиссаси, кадр-қиммати, обрў-эътиборидан фахрланиш ҳиссини ифодалайди.

84. Миллий онг нима?

Фақат бирор миллатга хос бўлган миллий руҳият, кайфият, туйғулар, қарашлар, назариялар ва ғоялар мажмуасидир.

85. «Миллий-маънавий қадриятлар» деганда нима тушунилади?

Муайян миллатга тегишли бўлган барча ахлоқий, диний, бадиий, ҳуқуқий, сиёсий, маънавий мерос.

86. «Миллий – маънавий қадриятлар» қандай қадриятларни ўз таркибига олади?

Муайян миллатга тегишли бўлган барча (ахлоқий, диний, бадиий, маданий, ҳуқуқий, сиёсий) маънавий меросни.

87. Мустақилликнинг маънавий заминлари деганда нималар тушунилади?

Мустақилликнинг маънавий заминлари қуйидагилар: миллий онг; миллий ҳис-туйғу; миллий бардамлик; миллий ўзлигини англаш ва бошқалар.

88. Мухторият сўзи қандай маънони англатади?

Мухторият (юнончадан олинган бўлиб, *автономия* – ўз-ўзини бошқариш деган маънони англатади) – конс-

титуцияда мустаҳкамлаб қўйилган ҳудудий ва сиёсий субъектларнинг давлат тузилмаси таркибида нисбатан мустақил фаолият кўрсатиш ҳуқуқига эга эканини англатади.

89. Нигилизим деганда нима тушунилади?

Миллат ва давлатнинг ютуқларига беписандлик билан қараш.

90. Нодавлат нотижорат ташкилотлар деганда қандай ташкилотлар тушунилади?

Нодавлат нотижорат ташкилоти – жисмоний ва (ёки) юридик шахслар томонидан ихтиёрийлик асосида ташкил этилган, даромад (фойда) олишни ўз фаолиятининг асосий мақсади қилиб олмаган ҳамда олинган даромадларни (фойдани) ўз қатнашчилари аъзолари) ўртасида тақсимламайдиган ўзини ўзи бошқарадиган ташкилотидир.

91. Психологик ҳимоя деганда қандай ҳимоя тушунилади?

Психологик ҳимоя – деганда, шахсни турли салбий таъсирлардан асрашга, руҳий дискомфортни бартараф этишга хизмат қилувчи ҳимояга айтилади.

92. Радикализм нима?

Радикализм – (лот. – *илдиз*) – сиёсий тузум ва ижтимоий иншоотларни тубдан ўзгартиришга қаратилган ғоя ва ҳаракатларни ифодаловчи сиёсий-диний оқимдир.

Радикализм умумэтироф этилган анъаналарга бутунлай зид муносабатда бўлиб, кескин ҳаракатларни ёқлаб чиқади. Тарихда бу атама мўътадил ислохотлар тарафдорларига нисбатан ҳам қўлланилган.

93. Ренессанс нима? Нега Учинчи Ренессанс дейилмоқда?

«Ренессанс» – сўзи французча «*қайта тугилиш*» деган маънони англатади. Атама сифатида унинг мазмуни анча кенг: маданиятда, илм-фанда, санъатда, таълим-тарбияда, умуман, жамият ҳаётида узоқ муддатли турғунликдан кейин қайта жонланиб, тез ривожланишни, ижтимоий онг ва кадриятлар тизими янги сифат босқичига чиқишини билдиради.

Илк бор атама Европада ўрта асрлар мутаассиблигидан кейин XV–XVI асрлардаги ривожланиш даврига нисбатан қўлланилган. Ренессанс аталмиш мазкур ижтимоий ҳодиса ўзбек тилида Уйғониш даври деб юритилади.

Мустақилликка эришгандан кейин дастлаб миллий тикланиш билан шуғулланишга тўғри келди. Эндиликда миллий тикланишдан миллий юксалишга ўтиш жараёнида, учинчи Ренессансга эришишни давлат раҳбари стратегик вазифа этиб қўйди.

Ҳақиқатан тарихан олганда биз икки Ренессансни бошдан кечирдик: *биринчиси IX–XII асрлар, иккинчиси XIV аср охириги чораги – XVI аср биринчи чораги.*

Биринчи Ренессансда юртимиздан Фарғоний, Хоразмий, Фаробий, Беруний, Ибн Сино, Юсуф Хос Ҳожиб, Маҳмуд Қошғарий, Маҳмуд Замахшарий каби буюк даҳолар, буюк муҳаддислар – Бухорий, Термизий, мутакаллимлар – Мотуридий ва Абул Муин Насафий ҳамда бошқа атоқли дунёвий ва диний алломалар шуури оламни ёритди.

Иккинчи Ренессансда – Улуғбек, Гиёсиддин Жамшид Коший, Қозизода Румий, Али Қушчи, Лутфий, Жомий, Навоий, Бехзод, буюк меъморлар, бастакорлар, мусаввирлар, тарихчилар чиқиб, бугун ҳам дунёни лол қолдираётган асарлар яратди.

Ҳар икки Ренессанс даврида биз дунёнинг илғор, тараққий этган халқлар қаторида эдик. Ушбу тарихий

анъанани давом эттириш мақсадида мамлакатимиздаги амалга оширилаётган барча ислохотлар Учинчи Ренессанс пойдеворини яратиш ва мустаҳкамлашга қаратилмоқда.

Ер юзидаги баъзи халқларгагина насиб этадиган бундай юксак кўтарилиш ва тараққиёт замонларининг ўзига хос Уйғониш яъни Ренессанс даври, деб аталышининг сабаби ҳам шунда.

Бу даврларнинг одамларни бир мақсад йўлида бирлаштирадиган ва сафарбар этадиган қудратли ғояси, тараққиёт тамойиллари борлиги ҳам айна ҳақиқат. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегиyasi. 5-бет)

94. Республика Маънавият ва маърифат маркази давлат органлари ва нодавлат ташкилотлар билан ҳамкорлик йўналишида қандай вазифаларни амалга оширади?

Мамлакатимизда маънавий-маърифий ишларнинг асосий йўналишлари бўйича давлат органлари, нодавлат ташкилотлар ва ишчи (эксперт) гуруҳларининг бу борадаги фаолиятини мувофиқлаштириш, миллий манфаатларимизга, ҳаёт тарзимизга зид бўлган зарарли ғоялар ва маънавий таҳдидларнинг моҳиятини ва аҳолининг турли қатламларига таъсирини ўрганиб бориш вазифаларини амалга оширади.

95. Республика Маънавият ва маърифат маркази илмий-тадқиқот йўналишида қандай вазифаларни амалга оширади?

Маънавий-маърифий ишларни амалга оширишнинг самарали ва таъсирчан тарғибот технологиялари ҳамда усулларини ишлаб чиқиш, маънавий-маърифий ва тарбиявий ишларни ташкил этишга доир хорижий тажрибани ўрганиш, шунингдек, бугунги мафкуравий жараёнларни илмий-амалий жиҳатдан атрофлича таҳ-

лил қилиш ва баҳолаш, маънавий тарбия ва ижтимоий-гуманитар фанлар бўйича фундаментал, амалий ва инновацион тадқиқотларни ташкил этиш, уларнинг натижалари амалиётга татбиқ қилинишини мувофиқлаштиради.

96. Стратегия сўзининг луғавий маъноси ва қўлланилиши.

«Стратегия» – сўзи юнонча «*strategos*» сўзидан келиб чиққан бўлиб, «*генералнинг санъати*» маъносини билдиради. XXI асрга келиб стратегия тушунчаси анча кенгайди.

Стратегия – деб, дунё миқёсида ва давлат ички ҳаётидаги иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ҳамда бошқа соҳаларда вужудга келадиган вазиятларни прогнозлаштириш ва бартараф этишга қаратилган бошқарувни ташкил этиш масалаларига доир тушунчаларни қамраб олади. Шундан келиб чиқиб, давлат стратегияси бир бири билан ўзаро боғлиқ, лекин алоҳида хусусият касб этувчи кўплаб тушунчаларда ифодаланади.

Шунингдек, стратегиянинг моҳияти тактик вазифаларни белгилашдан иборат. Сиёсат, стратегия ва тактика – стратегик раҳбарлик ва бошқарув жиҳатлари билан боғлиқ учта мустақил категориядир.

Уларнинг фарқи шундан иборатки, стратегия тасдиқланган ва амалга ошириш учун қабул қилинган бўлса, унинг жорий қилиниши стратегиялаштирилаётган объектнинг маёғига айланади.

Тактика эса стратегик вазифаларни амалга ошириш бўйича кундалик, ойлик ва йиллик (жорий) режаларни ва уларнинг ечими бўйича тадбирларни тақозо этади.

Сиёсат – бу стратегия ва тактикани ягона самарали амал қилувчи тизимга агрегация ва интеграция қилинишидир.

97. Таҳдид нима?

Таҳдид – инсон, жамият ва давлат ҳаёти ҳамда фаолиятига нисбатан муайян давр мобайнида аниқ мақсадга йўналтирилган маҳаллий, ҳудудий, минтақавий ва умумсайёравий салбий омилларнинг тажовузи туфайли аниқ макон ва замонда вужудга келадиган хавф-хатар шакли, муайян беқарор сиёсий-ижтимоий ва тарихий вазиятни ифодаловчи тушунчадир.

98. «Темир дафтар» нима?

«Темир дафтар» – ижтимоий аҳволи ва турмуш шароити оғир ҳамда сектор раҳбарлари томонидан алоҳида назоратга олинган оилаларни қайд этиш, муаммоларини аниқлаш, бартараф этиш ва назоратини олиб бориш бўйича маълумотлар базаси.

Темир дафтарга қуйидаги тоифадаги оилалар киритилади:

- кам таъминланган оила, деб эътироф этилган оилалар;
- ижтимоий ёрдамга муҳтож I ва II гуруҳ ногиронлиги бўлган аъзолари мавжуд оилалар;
- кам таъминланган якка-ёлғизлар ва кексалар;
- боқувчисини йўқотган эҳтиёжманд оилалар;
- кўп (4 ва ундан ортиқ) фарзандли моддий қўмакка муҳтож оилалар;
- меҳнатга лаёқатли ишсиз аъзолари мавжуд эҳтиёжманд оилалар;
- тиббий ёрдамга муҳтож эҳтиёжманд оилалар (сурункали ёки оғир ногиронликка олиб келувчи касалликка чалинган ва ногиронлик гуруҳи белгиланмаган аъзолари мавжуд етарли даромад манбаига эга бўлмаган оилалар);
- нотурар жойларда истиқомат қилаётган, ўзи ёки биргаликда яшовчи оила аъзоларининг номида турар жой бўлмаган эҳтиёжманд оилалар.

Бунда, агар юқоридаги тоифаларга мос келадиган оилаларнинг аъзолари мос равишда «Аёллар» ва «Ёшлар» дафтарларига ҳам киритилган бўлса, ушбу оилалар рўйхати «Аёллар» ва «Ёшлар» дафтарларида юритилади.

Оилаларнинг ишсиз аъзолари бандлигини таъминлаш қуйидаги йўналишларда амалга оширилади:

– туман (шаҳар)лар ҳокимликлари томонидан инвестиция бўлимлари, аҳоли бандлигига кўмаклашиш марказлари, тижорат банклари билан ҳамкорликда тармоқ ва ҳудудий инвестиция дастурларига киритилган лойиҳаларда яратилаётган янги иш ўринларига ишга жойлаштириш;

– туман (шаҳар)лар ҳокимликлари томонидан аҳоли бандлигига кўмаклашиш марказлари билан биргаликда мавжуд вакансия ва захира (квота) иш ўринларига ишга жойлаштириш ҳамда ҳақ тўланадиган жамоат ишларига жалб қилиш;

– туман (шаҳар)лар ҳокимликлари томонидан қишлоқ хўжалиги бўлимлари билан биргаликда кооперативларга жалб этиш, ғалладан бўшаган ерларда такрорий экин экиш ва оборотдан чиқиб кетган ерларни ўзлаштириш ҳисобига бандликни таъминлаш ва бошқалар.

Оилаларга томорқадан фойдаланишда қуйидаги йўналишларда ёрдам кўрсатилади:

- енгил конструкцияли иссиқхоналар ўрнатиш;
- парранда, асалари, қуён, балиқ ва бедана боқишни йўлга қўйиш;
- «Томорқа хизмати» ташкилотлари ва «Дала дўконлари»ни ташкил этиш.

Халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгаши томонидан тасдиқланган рўйхатлар асосида «Темир дафтар»га киритилган оилаларга «Саховат ва кўмак» жамғармаси маблағлари ҳисобидан бир марталик моддий ёрдам берилиши мумкин.

«Темир дафтар»дан оилалар куйидаги ҳолларда чиқарилади:

- бандлиги таъминланган ёки доимий даромад манбаига эга бўлганда;
- бир марталик моддий ёрдам кўрсатиш орқали муаммоси ҳал этилганда оила аъзосининг розилиги билан;
- малакали тиббий хизмат кўрсатилганда;
- тўлиқ давлат таъминотига олинганда («Меҳрибонлик», «Саховат» ва бошқа ихтисослаштирилган муассасаларга ўтказилганда);
- аниқланган бошқа муаммолари қонуний ҳал этилганда;
- ёлғиз яшайдиган эҳтиёжманд фуқаро озодликдан маҳрум этилганда ёки вафот этганда;
- оила аъзосининг мурожаатига асосан;
- «Темир дафтар»га ноқонуний киритиш ҳолати аниқланганда;
- бошқа давлатларга доимий яшаш учун чиқиб кетганда.

«Темир дафтар»га киритилган оилалар фарзандларига биринчи ўқув йили учун контракти тўлаб берилади.

– «Темир дафтар»га икки ва ундан ортиқ масалаларини ҳал этиш учун киритилган оилаларнинг барча масалалари тўлиқ ҳал этилиши дафтардан чиқариш учун асос бўлади.

– Доимий ва вақтинча яшаш учун республиканинг бошқа ҳудудига кўчиб ўтганда, доимий яшаш ва вақтинча турар жойи бўйича рўйхатга олинган кундан бошлаб 15 кундан кечиктирмасдан «Темир дафтар»га тегишли ўзгартиришлар киритилади.

99. «Учинчи Ренессанс» тушунчасининг миллий ғояга боғлиқлиги нимада?

Миллий ғоя аслида муайян халқнинг олий истиқбол мақсадини бир нечта сўзларда ёки иборада мужассам

ифодаловчи тушунчалар ёки шиор, иборадир. У халқни ўша мақсад йўлида бирлаштиради, сафарбар этади. Халқ барча саъй-ҳаракатларини, интилишларини, бунёдкорлик фаолиятини унга мувофиқлаштиради. Зарур бўлса, иқтисодий, ижтимоий муносабатларини, мамлакатнинг ҳуқуқий, сиёсий, мафкуравий асосларини, таълим-тарбия тизимини чуқур ислоҳ қилади.

Миллий ғоянинг *асосий вазифаларидан бири*, халқнинг жипслигини, бирлигини, мамлакатнинг ҳудудий яхлитлигини сақлаш ва мустаҳкамлашдир. *Иккинчидан*, миллатнинг олий мақсадини, ривожланиш марраларини, мўлжалларини умумий тарзда аниқлайди.

Миллий ғоя жорий вазифаларни эмас, балки стратегик олий мақсадни ифодалайди. Шу маънода Учинчи Ренессанс ғояси истиқболга интилишга жуда мос келади. Мазкур ғоянинг сафарбарлик кучи, умуман, мафкуравий салоҳияти жуда юкори. Айни чоғда ўтмиш тарихимизнинг шонли саҳифалари, буюк аждодларимизнинг бунёдкорлик ва ижодкорлик салоҳияти билан боғланади. Бизга мазкур тушунча кимларнинг ворислари эканимизни эслатиб туради.

100. «Янги Ўзбекистон – Учинчи Ренессанс сари» деган ғоя қандай мақсадни кўзлайди?

«Янги Ўзбекистон – Учинчи Ренессанс сари» деган улуг мақсад давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳаларини комплекс ривожлантиришни назарда тутаяди.

101. Янги маънавий макон нима?

Президентимиз таъкидлаганидек, «... *Менинг назаримда, у – биз орзу қилаётган янги Ўзбекистоннинг маънавий қиёфаси яққол акс этадиган, халқимиз интилайётган ва эл-юртимиз бахтиёр яшайдиган маърифатли жамиятдир*». Ҳақиқатан ҳам, бугунги янгиланаётган Ўзбекистонда барча соҳаларда кечаётган ислохотлар

тақдири, миллий тараққиётимиз жамиятнинг маънавий қиёфасига боғлиқ. Биз бугун яратаётган янги маънавий макон қачон ўз натижасини кўрсатади? Қачонки биз тафаккурдаги ҳафсаласизлик, маънавий ҳаётдаги мудроқлик, ўз шахсий мақсадларимизни жамият ижтимоий мўлжалига уйғунлаштиришдаги нўноқлигимизни бар-тараф этсақкина бундай маконга эга бўламиз.

102. Янги Ўзбекистон орзуси.

Ҳар бир халқнинг ўз орзу-истаклари бўлади. Келажак учун режалар тузади. Мана шу орзуси билан ҳаракатланади. Дунёнинг энг ривожланган давлатларининг орзуларини мужассам этган умуммиллий ҳаракатлантириш ғояси сифатида йиллар мобайнида давом этиб келмоқда. Масалан, «Америка орзуси», «Япония орзуси» кабиларда кўришимиз мумкин. Демак, Янги Ўзбекистон орзуси ҳам, жаҳондаги миллий тараққиёт ғояларини ўзида жамлаган бошқа ижтимоий ҳодисалар каби, асрлар давомида шаклланиб келмоқда. Бугунги кундаги Янги Ўзбекистоннинг орзуси: маърифатли жамиятни барпо этиш, ҳар соҳада жаҳон оммаси олдида юксак ютуқларга эришиш, халқнинг эркин ва фаровон яшаши, юртнинг тинч-тотув бўлиши, миллатлараро то-тувликни таъминлаш кабилардир. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 14-бет).

103. Янги Ўзбекистон феномени.

Феномен сўзи – (юнонча) «*содир бўлмоқ, кўрсатмоқ*» маъноларини англатади. Яъни нооддий ҳодиса, ноёб факт, тушуниш қийин бўлган ҳолат мазмунини ташкил этади.

Муайян халқ ёки давлат ҳаёти учун зоят муҳим аҳамият касб этадиган бирор-бир феномен ёки у ҳақидаги тушунча ва тамойиллар ўз-ўзидан, осонгина пайдо бўлмайди ва тасодифан дунёга келиб қолмайди.

Шу маънода, ҳар қандай ҳодиса, тушунча ёки атаманинг ўзига хос шаклланиш жараёни бор. Янги Ўзбекистон феномени ҳам бундан мустасно эмас.

Ушбу тушунча мамлакатимизнинг замонавий қиёфасини шакллантириш, юртимизда демократик давлат, эркин фуқаролик жамиятини барпо этиш, Учинчи Ренессанс пойдеворини яратиш борасидаги ислохотларимизнинг таянч ғоясини ифода этади.

Ана шу ғоя асосида юртимизда «Янги Ўзбекистон – Учинчи Ренессанс сари» деган шиор илгари сурилаётгани ҳам бежиз эмас.

Биз орзу қилган ва қатъий интилаётган Янги Ўзбекистон, аввало, халқимиз ўз миллий тараққиётининг янги даврига қадам қўйганини, жаҳон ҳамжамиятидан муносиб ўрин эгаллаётгани, бу борада олдимизда кўп-кўп янги имкониятлар пайдо бўлаётганини англаётганини тушунчадир. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 25-бет).

104. Халқлар дўстлиги куни қандай кун?

Миллатлараро тотувлик ва динлараро бағрикенгликни янада мустаҳкамлаш борасида кенг кўламли ишларни амалга ошироқдамиз. БМТ Бош Ассамблеяси томонидан Халқаро дўстлик куни деб белгиланган 30 июль санасини юртимизда «Халқлар дўстлиги куни» деб эълон қилдик ва 2021 йили уни кенг нишонладик. Ишончим комилки, бу байрам эзгу анъанага айланиб, халқимизни жонажон Ватанимиз байроғи остида янада жипслаштиришга хизмат қилади. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 53-бет).

Президент Шавкат Мирзиёевнинг парламентга йўллаган Мурожаатномасида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг резолюцияси билан ҳар йили 30 июль – Халқаро дўстлик куни сифатида кенг нишонланишини инобатга олиб, ушбу санани Халқлар

дўстлиги куни деб белгилаш таклифини берди. 2021 йил 10 февралда Ўзбекистон Республикасининг «Халқлар дўстлиги кунини белгилаш тўғрисида»ги қонуни қабул қилинди.

Бугунги кунда мамлакатимизда 130 дан зиёд миллат ва элатлар ҳамда 16 та диний конфессия вакиллари истиқомат қилиб, 141 та миллий-маданий марказ ва 36 та дўстлик жамияти фаолият юритмоқда.

Мамлакатимизда Халқлар дўстлиги кунини нишонлашдан асосий мақсад – турли миллат ва элатлар ўртасидаги дўстона муносабатларни янада мустаҳкамлашдан иборат. Ушбу кунда Ватанимизда истиқомат қилаётган барча миллатларнинг ўз урф-одатлари ва асрий кадриятлари янада эъзозланади, эзгулик, бирдамлик, тинчлик ва осойишталик тараннум этилади.

105. Халқ қабулхоналари нима?

Халқ қабулхонаси Ўзбекистон Республикаси Президентининг фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, муурожаатлар билан ишлашни назорат қилиш ва мувофиқлаштириш масалалари бўйича маслаҳатчиси бўлинмалари тузилмаси таркибига киради, юридик шахс ҳисобланмайди, ўз мулкида, хўжалик юритишида ёки оператив бошқарувида алоҳида мол-мулкка эга бўлмайди, тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш ҳамда ўз номидан бошқа шахслар билан фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларга киришиш ҳуқуқига эга эмас.

«Халқ қабулхоналари»га конституциявий мақом бериш ва улар тўғрисида алоҳида қонун қабул қилишининг вақти келди.

Ушбу йўналишдаги барча ишларимизнинг самараси халқимизнинг оғирини енгил қилиш, унинг орзу-умидларини рўёбга чиқаришга қаратилган фаолиятнинг нақадар тўғри таъкил этилгани ва натижадорлигига боғлиқлигини асло унутмаслик лозим. (Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон – тараққиёт стратегияси. 76-бет).

106. «Форум» – бу қандай тадбир ва уни ўтказишдан мақсад нима?

Форум – минтақавий ёки глобал муаммоларни аниқлаш ва муҳокама қилиш учун ўтказиладиган тадбирдир.

Форумнинг асосий мақсади – бу муҳокама. Яъни, форумни муҳокама, мушоҳада майдончаси деб аташ мумкин.

Форумда мавзуга оид ғоялар кўтарилиб, фикр алмашилади. Бу тушунча мамлакатнинг сиёсий, иқтисодий, ижтимоий, экологик ва бошқа кўплаб соҳаларида қўлланади.

Одатда, форум расмий ва норасмий тарзда, асосан эркин форматда бўлиб, унда ҳар ким ўз фикрини билдириши мумкин.

107. Фуқаролик жамияти нима?

Фуқаролик жамияти – жамият тараққиётининг аввалги босқичларида давлат ҳокимияти органлари бажариб келган бир қанча вазифаларни жамоат ташкилотлари зиммасига ўтиши, давлат фаолияти устидан ижтимоий назорат ўрнатилишидир.

108. Фуқароларга психологик босим ўтказишга уриниш ўз ичига нималарни қамраб олади?

Миш-мишларни тарқатиш, носоғлом кайфият туғдириш, турли ижтимоий гуруҳлар орасида душманона кайфиятларни – миллатчилик, расизм, диний экстремизм ва фанатизмни юзага келтириш.

109. Ҳозирги даврда мафқуравий жараёнлар қандай хусусиятларга эга?

Интерфациялашиш, глобаллашиш, дифференциялашиш;

демократиялашиш, миллий чегаралар қилиб қўй-маслик, инсонпарварлашиш;

жамият ҳаётининг ҳамма соҳаларига таъсир кўрса-тиш, сиёсийлашиш;

110. Ҳуқуқий маданият – тушунчаси нима-ни англатади?

Ҳуқуқий маданият – муайян жамиятда мавжуд ҳуқуқ нормаларига, қонун-қоидаларига, тартибга бўл-ган муносабат ва унга амал қилинишини англатади.

111. Ўзбекистон самарали парламентаризм институти фаолияти қандай?

Олий Мажлис – қонун чиқарувчи орган ҳисобланиб, у юқори ва қуйи палаталарга бўлинади.

Олий Мажлис қонунлар муҳокамасига кенг халқ оммасини жалб қилиш, бунинг учун замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш, жумладан, Интернет тармоғида махсус «майдон»лар ташкил этилмоқда. Олий Мажлисидаги қонунлар муҳокамасига бағишланган йиғилишлари тўғридан-тўғри интернет тармоғи орқали узатилмоқда.

Олий Мажлис ҳузурида Қонунчилик муаммолари ва парламент тадқиқотлари институтини парламентнинг истиқболли режа ва дастурларини ишлаб чиқадиган, бу жабҳадаги турли таклифларни таҳлил қиладиган ва зарур тавсиялар берадиган илмий марказга айлантирил-моқда.

МУНДАРИЖА

1. «Авесто» қандай китоб ва нималар тўғрисида маълумот беради? ...6	6
2. «Аёллар дафтари» қандай дафтар ва унга кимлар киритилади?..... 7	7
3. Ахборот – нима?	11
4. Ахборот олиш эркинлигининг асосий принциплари нималардан иборат?	12
5. «Ахборот уруши» нинг асосий вазифалари нималарда намоён бўлади?	12
6. Ахборот урушининг хусусиятлари нималардан иборат?	13
7. Ахборот хавфсизлиги – нима?	13
8. Ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг асосий вазифалари нималардан иборат?.....	13
9. Ахлоқ нима?.....	13
10. Бадий ғоя нима?.....	14
11. Бағрикенглик нима?	14
12. Биз ёт ғояларга қарши қандай курашмоғимиз лозим?	14
13. Бунёдкор ғоялар нима?	14
14. Бунёдкор илмий дунёвий ғоялар нима?	15
15. Бунёдкор диний ғоялар нима?.....	15
16. Буюк давлатчилик шовинизми деганда нима тушунилади?.....	15
17. Бузгунчи мафкура нима?	15
18. Бўлиб ташлаб, ҳукмронлик қилиш нима дегани?.....	16
19. Бўшлиқ нима?	16
20. Вайронкор ғоялар деганда нимани тушунасиз?.....	16
21. Ваган деганда нимани тушунасиз?	17
22. Ваган манфаати нима дегани?	17
23. Ваган равнақи нима?.....	17
24. Ваганфурушлик нима?.....	17
25. Гегемонизм нима?	18
26. Геосиёсат нима?.....	18
27. Геостратегик манфаатлар қандай?.....	19
28. Глобаллашув нима?.....	19
29. «Гуманитар интервенция»ни амалга оширувчилар қандай мақсадларни кўзлайдилар?	19
30. Давлат нима?.....	20
31. Давлат байроғи нима?	20
32. Давлат герби нима?	20
33. Давлат мадҳияси нима?	21
34. Давлат тили нима?.....	22
35. Давлат чегараси нима?.....	22
36. Давлат бошқаруви нима?.....	23
37. «Давлат – инсон учун» тамойили – демократик ислохотлар мезоними?	23
38. «Давлат органлари – халққа хизмат қилишининг самарали воситаси» деган тамойил нима?	24

39. Демократиянинг ҳамма халқлар ва мамлакатлар учун ягона мутлақ андозаси мавжудми?	26
40. Демократиянинг қандай тамойиллари бор?	26
41. Дин нима?	26
42. Етакчи нима дегани?	26
43. Ёшлар ким?	26
44. Ёшларга оид давлат сиёсати қандай?	27
45. Ёшлар дафтари нима ва унга кимлар киритилади?	28
46. Ёш оила деб қандай оилага айтилади?	32
47. Ёш мутахассис кимлар?	32
48. Ёшлар тадбиркорлиги	33
49. Жаҳидчилик қандай ҳаракат?	33
50. Жамият нима?	33
51. Жамият – ислохотлар ташаббускори қандай?	34
52. Ижтимоий давлат қандай давлат?	36
53. Ижтимоий шериклик – нима?	36
54. Индикатор сўзининг маъноси?	37
55. Инсон қадрлари тушунчасига изоҳ беринг	37
56. Ижтимоий маънавий муҳит нима?	38
57. Инсонпарварлик гоёси деганда нимани тушуниш лозим?	38
58. Конференция – нима?	38
59. Концепция сўзининг луғавий маъноси ва умумий маънода қўлланилиши	39
60. Мафкура ўзи нима?	39
61. Мафкура қандай яратилади?	40
62. Мафкуравий иммунитет деганда нима тушунилади?	41
63. Мафкуравий плюрализм – нима?	41
64. Мафкуранинг таркибий қисмлари нималардан иборат?	41
65. Мафкуравий хавфсизлик дегани нима?	41
66. Мафкуравий хавфсизлик тизими элементлари нималардан иборат?	42
67. Маҳаллийчилик ва уруғ-аймоқчилик – у қандай тушунча?	42
68. Маънавий баркамол инсон деганда қандай одамни тушуниш мумкин?	42
69. Маънавий бузғунчилик – нима дегани?	42
70. Маънавий мерос нима?	42
71. Маънавий қарамлик деганни нимани англатади?	43
72. Маънавий таҳдид нима?	43
73. Маънавий тарбия деганда қандай тарбия тушунилади?	43
74. Маънавият – нима?	43
75. Маънавиятимиз учун энг катта хавф – бу?	43
76. Маънавиятли шахс қандай хусусиятларга эга бўлиши керак?	44
77. «Маънавият фидойиси» кўкрак нишони нима мақсадда жорий этилди ва у кимларга берилади?	44
78. Маърифат нима?	45
79. Менталитет нима дегани?	45

80. «Меҳр» махсус операциялари нима?	45
81. Миллий мафкура нима?	46
82. Миллий гурур нима?	46
83. Миллий гурур деганда нима тушунилади?	47
84. Миллий онг нима?	47
85. «Миллий-маънавий кадриятлар» деганда нима тушунилади?.....	47
86. «Миллий – маънавий кадриятлар» қандай кадриятларни ўз таркибига олади?.....	47
87. Муस्ताқилликнинг маънавий заминлари деганда нималар тушунилади?	47
88. Мухторият сўзи қандай маъно англатади?	47
89. Ниглизим деганда нима тушунилади?	48
90. Нодавлат нотижорат ташкилотлар деганда қандай ташкилотлар тушунилади?	48
91. Психологик ҳимоя деганда қандай ҳимоя тушунилади?	48
92. Радикализм нима?	48
93. Ренессанс нима? Нега Учинчи Ренессанс дейилмоқда?.....	49
94. Республика Маънавият ва маърифат маркази давлат органлари ва нодавлат ташкилотлар билан ҳамкорлик йўналишида қандай вазифаларни амалга оширади?	50
95. Республика Маънавият ва маърифат маркази илмий-тадқиқот йўналишида қандай вазифаларни амалга оширади?	50
96. Стратегия сўзининг луғавий маъноси ва қўлланилиши	51
97. Таҳдид нима?	52
98. «Темир дафтар» нима?.....	52
99. «Учинчи Ренессанс» тушунчасининг миллий ғояга боғлиқлиги нимада?	54
100. «Янги Ўзбекистон – Учинчи Ренессанс сари» деган ғоя қандай мақсадни кўзлайди?.....	55
101. Янги маънавий макон нима?	55
102. Янги Ўзбекистон орзуси	56
103. Янги Ўзбекистон феномени.....	56
104. Халқлар дўстлиги куни қандай кун?	57
105. Халқ қабулхоналари нима?	58
106. «Форум» – бу қандай тадбир ва уни ўтказишдан мақсад нима?	59
107. Фуқаролик жамияти нима?.....	59
108. Фуқароларга психологик босим ўтказишга уриниш ўз ичига нималарни камраб олади?.....	59
109. Ҳозирги даврда мафкуравий жараёнлар қандай хусусиятларга эга?	59
110. Ҳуқуқий маданият – тушунчаси нима англатади?	60
111. Ўзбекистон самарали парламентаризм институти фаолияти қандай?	60

**ИЖТИМОЙ-МАЪНАВИЙ
ЖАРАЁНЛАРГА ОИД
111 САВОЛГА 111 ЖАВОБ**

Тошкент «Маънавият» 2022

Муҳаррир *Ислом Худойқулов*
Рассом *Шухрат Соҳибов*
Мусаҳҳиҳ *Шоҳида Назарова*
Компьютерда тайёрловчи *Шухрат Соҳибов*

Лицензия АИ №189, 10.05.2011 йилда берилган.
Босишга 22.11.2022 йилда рухсат этилди. Бичими 84x108 ^{1/32}.
«Таймс» гарнитураси. Офсет босма усулида босилди.
Шартли босма табағи 3,36. Нашр табағи 3,14. Буюртма № 22-97.
Адади 1500 нусха. Нархи шартнома асосида.

«Маънавият» нашриётида чоп этилди.
100047. Тошкент, Тараққиёт 2-берккўча, 2-уй. Шартнома № 33–22.